

vogels

VIND DE
MOOISTE
KIJK-
PLEKKEN

Lekker naar
buiten!

Vogelvriendelijke
boeren in actie

Met kinderen
op zoek naar
allerlei soorten

Kijken & Herkennen

Fotograferen
10 gouden tips

Kievit- paniek

Ooit woonde ik tijdelijk in een huis zonder tuin. Achter de achterdeur lagen een paar grindtegels die doorgingen voor een terras. Het 'terras' was net groot genoeg voor ons konijnenhok. Het geheel werd omzoomd door coniferen die ons terras afscheidden van het terrein van de dorpslager. Geen fijne ruimte om buiten te zitten. Zoals je kunt begrijpen, kwamen we er weinig.

Daardoor duurde het ook even voor we op een mooie dag in mei het aanhoudende geroep en gepiep hoorden. En toen we het eenmaal hoorden, duurde het ook nog even voor we het konden plaatsen. Maar na enig speurwerk ontdekten we een kievit die compleet radeloos boven ons konijnenhok vloog en met enige regelmaat al roepend naar beneden scheerde. Wat was hier aan de hand? Ver weg, onder in het konijnenhok, diep weggestopt in de donkere schaduw, ontdekten we de reden van de kievit-paniek: daar stonden twee kievitkuikens op hun hoge pootjes te trillen. Nog nooit had ik kievitkuikens van zo dichtbij gezien.

Het stond vast dat de diertjes hier niet konden blijven. Maar hoe kregen we ze te pakken? Dat bleek gelukkig mee te vallen. De kievitjes zaten letterlijk in een hoek gedrukt en lieten zich vrij vlot in een emmer jagen. Onderweg naar de dichtstbijzijnde wei voerde moeder kievit nog enkele vrij bedreigende scheervluchten uit vlak langs mijn hoofd. Dat was eng maar ook handig, want doordat zij ons volgde konden we het stel vrij makkelijk herenigen. Ik denk hier nog vaak aan als ik in de weilanden kieviten zie of hoor.

In dit bewaarnummer, dat ik met veel plezier samen met Nadja Jansma van Vogelbescherming Nederland mocht samenstellen, is een grote rol weggelegd voor de kievit en alle andere boerenlandvogels. Het is een praktische gids geworden, bol van de tips. Tips voor de fraaiste vogellocaties, de beste tuintips, tips om vogels beter te (leren) kennen én te fotograferen en nog veel meer. Ik hoop dat je geïnspireerd raakt door al deze informatieve artikelen en wordt geprikkeld om in actie te komen, zodat de generaties na ons ook nog jaren kunnen genieten van al het moois dat om ons heen leeft en vliegt.

Esther van Middendorp

Redacteur

6

Inhoud

36

48

118

80

Vogels ... kijken

Ongerijmde vogellocaties	6
Monica Wesseling tipt De Oude Doorn	12
Monica Wesseling tipt Arnhem	34
Op pad met gids René	36
Beleef de Lente	42
Vogeltrek in elk weertype	48
Verrekijskertips	56
Vogels kijken met kinderen	66
Monica Wesseling tipt IJsselmeer	70
De mooiste vogelkijkhutten	80
Monica Wesseling tipt Haringvliet	88
Interview Arjan Dwarshuis	100
Monica Wesseling tipt Texel	124

... leren kennen

Jaar van de wilde eend	14
De boerenzwaluw	22
Territoriumdrift	62
Wadvogels	110
Opmerkelijke vogeljongen	114
Welke bruine vogel is dat?	126

Zelf doen

Mijn Vogelvinder	28
Boerenlandvogels helpen	72
Fries vogelparadijs	93
Vogels (leren) fotograferen	118

En verder...

Voorwoord	3
Vogelfanaat - weidevogelboer	18
Vogelweek	21
Vogelfanaat - vogelaar	40
Te hooi en te gras	55, 61, 65
Vogelfanaat - twitcher	78
Boekenpagina	90
Vogelfanaat - vogelfotograaf	108
Colofon	131

Gestolde bagger
of archeologische
schatten

Ongerijmde vogellocaties

Fascinerende vogelgebieden zijn niet per definitie mooie natuurgebieden. Er zijn ongerijmde vogellocaties waar je je ogen niet gelooft. Om hun bizarre voorkomen, hun kabouterformaat, hun industrieel karakter, hun onbedoelde ontstaan of hun desolaatheid. Het bestaat allemaal in ons kleine, propvolle land.

Schokland
Broeden op
archeologische
schatten

Een lichtwachtershuis in een verlaten landschap. Ervoor een oude haven zonder water. Meerpalen op het droge, een zinloos geworden aanlegsteiger. Leeg en dood lijkt dit land. Toch is juist die kaalheid goed voor een zeldzame vogelrijkdom.

Dit is Schokland, het beurs gebeukte eiland dat praktisch verdronk tot het zich in 1942 verhief boven de drooggelegde IJsselmeerbodem. Sinds 1995 is het een UNESCO-werelderfgoed. Dat brengt extra zorgplicht met zich mee voor de archeologische bodemschatten. De grond moet natgehouden worden om de schatten te conserveren. Maar zompige grond trekt riet aan en dát mag nu juist weer niet. Rietwortels, die wel tot twee meter diep kunnen reiken, brengen zuurstof in de grond. En zuurstof is een agressief element: de schatten zouden alsnog vergaan.

Het Flevo-landschap beheert de natuur van Schokland. Met enigszins bloedend hart werd het verplicht om elk jaar het riet weg te maaien. Maar kijk: daardoor ontstond een heel mooi nat weidelandschap en zeggen-biezenmoeras met vogelsoorten om trots op te zijn: grutto, watersnip, zomertaling en moerassoorten als kleinst waterhoen, porseleinhoen en kwartelkoning. Zeldzame gasten zijn kleine geelpootruiter, witwangstern, zwarte ibis. 2018 was een uitzonderlijk droge zomer. Normaal staat de haven niet droog. Maar de maaisporen in dit landschap laten wel zien dat er gewerkt moet worden om ook bovengrondse schatten veilig te stellen.

Den Helder

Rots van gestold bagger

Hij ligt praktisch tegen vliegveld De Kooy aan en wordt geflankeerd door een werkterrein van de NAM: de Vogelrots. Niet van steen, maar van ingedroogde bagger, omgraven door een kunstgracht. Het is een enorme zetel voor wadvogels. Hier kunnen ze veilig broeden, onbereikbaar voor vossen. Aan de rand van het Balgzand met daarachter de open, rijke Waddenzee. Ze krabden zich bij Landschap Noord-Holland wel even achter de oren. Milieupark Oost klopte bij hen aan: of ze interesse hadden in een baggerdepot. Milieupark is een samenwerkingsverband van de gemeente Den Helder en een grote verwerker van grond en groenafval.

Ze hadden al een heel mooi plan klaar hoe het depot vormgegeven kon worden en hoe er spannende natuur ontwikkeld kon worden. Na enige aarzeling zag het Landschap er wel heil in. Het depot zou vijf meter hoog worden en het 'dak' begroeiingproof gemaakt: ideaal broedterrein voor wadvogels, gevrijwaard van grondpredatoren. Waddenfonds en Vogelbescherming financierden de inrichting van de omgeving. Zo kwam De Vogelrots tot stand. Uniek in de wereld. Nog tijdens de bouw vestigden zich de eerste vogels. Nu broeden er tientallen visdieven en kokmeeuwen, en verder bontbekplevieren, kleine plevieren, dwergsterns en noordse sterns. En waarachtig: oeverzwaluwen! Naar verwachting dit voorjaar te bewonderen vanaf een uitkijktoren.

Nieuwe Statenzijl

De enige
buitendijkse
vogelkijktoren

Je waant je los van het land: hoog boven het water en het laatste wuivend riet. Misschien dezelfde sensatie die voor de zeevogels hier zo gewoon is. Het was zeshonderd meter lopen over een vlonderpad om hier te komen; ver voorbij de veilige dijk die het land beschermt tegen het open water van de Dollard. Het pad is je enige verbinding met het vasteland. Solide, maar dun als een draad. Je staat zo'n beetje in de monding van de Eems, grensrivier tussen Duitsland en Nederland, in Groningen. Hij dateert al uit de jaren negentig, maar onlangs is de toegankelijkheid en de ruimte aan de voet van de

Kiekkaste sterk verbeterd. 'Kijkkast' is een te bescheiden woord voor deze indrukwekkende vogelhut op hoge poten, de enige buitendijkse die Nederland telt. Hij rijst als een wachttoren op boven het altijd bewegende riet en de vogels op de flikkerende slikplaten. Hier kom je om in eenzaamheid te genieten van grauwe ganzen, bonte strandlopers en rosse grutto's, blauwborsten, baardmannetjes en rietgorzen. Boven het riet een bruine kiek en pal boven je hoofd, binnen dus, boerenzwaluwen. Maar het zijn toch vooral de tot de einder strekkende zilveren vlakten, ademend naar het lijkt, die je stil van ontzag maken.

Vliegbasis Soesterberg

Veldleeuweriken
dansen
boven asfalt

Het oogt als een Afrikaanse savanne aan weerszijden van een drie kilometer lang lint van asfalt. Een landingsbaan, heren der vreemde bouwsels, verloren steenhopen. En boven dat alles: een machtig koor van uitbundige veldleeuweriken. Een absolute toplocatie met 229 broedparen in een absurde dichtheid.

Tien jaar geleden vertrokken de laatste F16's van de militaire vliegbasis Soesterberg. Eind 2017 werd het Utrechts Landschap

eigenaar. Daarmee ging een droom in vervulling: de 500 hectare zanderige grond is een reusachtige schakel in een keten van natuurgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Het duizelt je als boswachter Martijn Bergen de vogelrijkdom benoemt: graspiepers, roodborsttapuiten en zelfs tapuiten, grauwe klauwieren, nachtzwaluwen, gekraagde roodstaarten en kwartels. "Het geheim zit in het juiste landschap, het juiste beheer en de juiste schaal. Er zijn wel meer zandgronden in Nederland,

maar bijna nergens begroeid met gras. Hier wel, dankzij decennialang beheer dat op vliegveiligheid was gericht. En wij zetten dat beheer in verfijnde vorm voort, met gefaseerd maaien bijvoorbeeld. Alles valt of staat met de schaal. Vogels wonen op een betrekkelijk kleine plek, maar ze verlangen een ruime bufferzone.” In de broedtijd gaat de startbaan op slot voor bezoekers. Mooie troost: er staat een vogelkijkhut met uitzicht over de savanne van Soesterberg.

Meer foto's en interessante feiten over ongerijmde vogellocaties op www.vogelbescherming.nl/5vogelspots

Ook praktische informatie over waar ze te vinden zijn.

De mooiste plekken in ons land om vogels te kijken.
Natuurjournaliste en schrijfster Monica Wesseling van onder
meer *Een tuin vol vogels*, *Waarom heeft een vogel geen tanden*
en *Het mooiste Nederland* deelt haar favorieten met je.

Tekst Monica Wesseling | Fotografie Jouke Altenburg, Koos Dansen,
Jochem Sloothaak, Jankees Schwiebbe

NATUUR OP HET BOERENLAND

De patrijs is het icoon voor het PARTRIDGE-gebied.

In het najaar en in de winter is de putter er te vinden.

Er gebeurt iets moois op een aantal akkers: hulp voor akkervogels. Door te zorgen voor voldoende bloemen en daarmee insecten, plus dekking en zaden tijdens de wintermaanden, krijgen akkervogels als geelgors, kwartel, kneu, fazant en natuurlijk de patrijs weer een veilige, voedselrijke plek waar ze kunnen broeden, voeden en overwinteren.

Vogelbescherming, natuurbeheerders en niet in het minst de akkerbouwers werken samen in het grensoverschrijdende project PARTRIDGE. Want de akkervogels zitten in de knel. De akkers bieden te weinig insecten voor de kuikens van broedvogels en op de kale, leeggeogste velden vinden de vogels (en muizen) 's winters te weinig dekking en granen en zaden.

De akkers van PARTRIDGE zorgen hier wel voor. Icoonsoort is de patrijs. Een van de gebieden waar de akkervogels flink in aantal zijn toegenomen, is De Oude Doorn. Brabants Landschap en boeren werken hier samen. Er zijn bloemenrijke blokken en akkerranden gemaakt en keverbankjes (stroken licht opgehoogd en daardoor onbewerkt land waar insecten hun hele levenscyclus kunnen afmaken) en patrijzenhagen. In de wintermaanden wordt extra graan uitgestrooid zodat de vogels voldoende te eten hebben; ook daaraan ontbreekt het op de gangbare akkers. De boeren in het project PARTRIDGE leveren zo maar liefst 9 procent van de oppervlakte aan land in! Het land is weer heerlijk. In de wintermaanden ritselt het er van de kneutjes, gorzen, vinken, putters en groenlingen. Patrijzen zitten er zeker

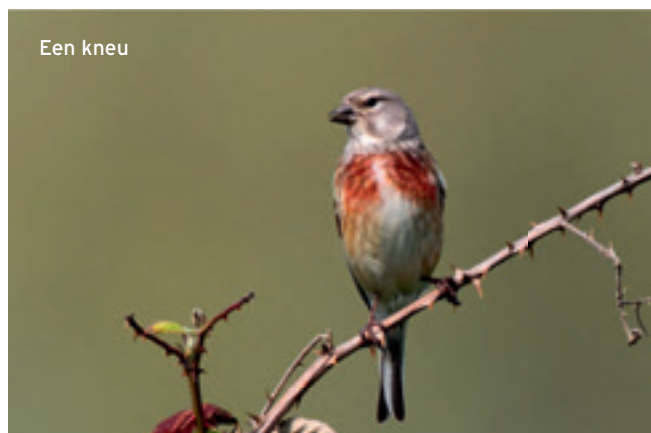
ook, maar die zijn door hun schuwheid moeilijk te zien. Ook voor muizen zijn de akkers weer aantrekkelijk en daarmee voor de torenvalk en de buizerd. Bruine kiekendief en sperwer snacken zangvogels.

Een flink aantal vogels blijft op de akkers broeden. En dus hoor je hier weer het heerlijke gejubel van veldleeuweriken, het gekras van grasmussen, de tik van de roodborsttapuit en natuurlijk het bijna mechanische geluid van de patrijs. Akkers zoals akkers moeten zijn.

De Oude Doorn ligt tussen Sleeuwijk en Almkerk. Prima te bereiken via de wandelroute Waterliniep pad. Begin bij Fort Altena (horeca) en loop dan zuidwaarts (roodgele markering). U komt eerst langs de Zevenbansche Boezem met riet- en bosvogels. Bij de Uitwijksche molen staat u midden in het PARTRIDGE-gebied. 🐦

www.vogelbescherming.nl/partridge

Een kneu

Tekst **Monica Wesseling** Fotografie **Jelle de Jong, Hans Peeters**

Vogel van het jaar

MYSTERIEUZE TERUGVAL

van de wilde eend

Gesnater en gepiep in de sloten: de prilste voorbode van het voorjaar komt met jonge eendjes. Zo'n plaatje dat al eeuwen bekend is. Maar misschien niet blijft. Want wilde eenden in de sloot zijn niet langer vanzelfsprekend.

xx

Het dreigt mis te gaan met onze vertrouwde wilde eend. Nee, bang voor volledig uitsterven hoeven we niet te zijn, maar met een achteruitgang in aantal broedparen van zo'n dertig procent sinds de jaren negentig wordt die vertrouwde wilde eend opeens veel minder algemeen. Dus komt Vogelbescherming samen met Sovon Vogelonderzoek Nederland in actie en is 2020 het Jaar van de Wilde Eend.

Oogverblindend in de herfst

Vooraf in het najaar is het genieten van wilde eenden: na hun dubbele rui zijn de vogels prachtig op kleur. En ook al behoorlijk onrustig, want de balts begint vroeg bij **Anas platyrhynchos**. Uitgedost met hun oogverblindende, iriserende groene koppen - het effect van een samenspel van pigment en veerstructuur -, zwarte staartveren in een leuke krul en metaalblauwe spiegel, sloven de mannen zich uit voor de dames. Halzen strekken, koppen en staarten schudden, borsten prononceren en water in het rond spatten. Te midden van al dit tumult maakt zij rustig haar eigen keuze. Nog vóór de jaarwisseling worden de huwelijken gesloten en dagelijks bekrachtigd met een vrije partij. Niet dat daarvan jongen komen; bevruchting is er nog niet bij.

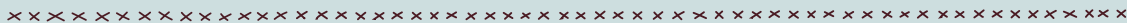
Met hun mooie uiterlijk en opvallende gedrag proberen de pronte woorden indruk te maken op de dames.

Rhaeb, pioe, gepiep en gemekker

Ze zijn mooi, maar niet direct muzikaal, die pronte woorden. Veel verder dan 'rhaeb' en 'pioe' komen ze niet. Nee, dan de dames! Mevrouw snatert, een wilde eend waardig; zij piept, mekkert en rhaeb't ook nog. De vrouwelijke suprematie op dit vlak is opvallend en zeldzaam in de vogelwereld. Anatomisch lijkt het ook moeilijk verklaarbaar. Want in tegenstelling tot de woerden bezitten de wijfjes geen verbeende trommel op de plek waar de luchtpijpen zich splitsen; de plek waar bij zangvogels het zangapparaat zit.

Exclusief Hollands mysterie

Schrale of rijke zangkunsten, ze worden tegenwoordig minder gehoord. Oké, ons land telt nog steeds zo'n 200.000 tot 300.000 broedparen, maar de afname van dertig procent is significant. "Dan bekruipt je toch het gevoel 'niet alwéér zo'n vogel van het boerenland'. Het aantal overwinterende wilde eenden is sinds 1990 zelfs met veertig procent gedaald.

Het is een raadsel waarom de populatie broedparen van de wilde eend met ruim dertig procent is afgenomen.

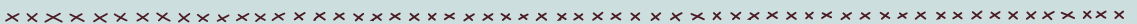
De wilde eend broedt succesvol: gemiddeld komen er nog steeds ruim acht jonge eendjes uit een nest.

In veel Natura 2000-gebieden wordt de norm voor wilde eenden niet eens gehaald”, zegt Ruud Foppen, onderzoeker bij Sovon Vogelonderzoek en Vogelbescherming Nederland.

Foppen vindt het belangrijk om zo snel mogelijk de oorzaken te achterhalen. “Pas dan kunnen we beschermen. Er zijn vreemde dingen gaande. Zo daalt alleen bij ons, en niet in de ons omringende landen, het aantal broedparen en lijkt het kleinere aantal overwinteraars niet te linken aan - zoals je zou verwachten - de klimaatverandering.”

Raadsels rond kuikenoverleving

Er is nog veel onduidelijk, maar helemaal met lege handen staan onderzoekers en beschermers gelukkig niet. Met het doorrekenen van bestaande gegevens is inmiddels duidelijk dat de oorzaak van de daling van het aantal broedvogels niet zit in een slechter broedresultaat. Uit elk succesvol nest lopen nog steeds ruim acht jongen weg. Foppen: “De overleving van de volwassen dieren is dankzij de verminderde jachtdruk zelfs verbeterd. Het moet dus ergens tussen die jonge kuikenfase en de volwassenheid mis gaan.”

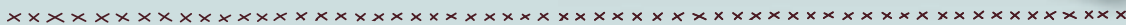
Dameseenden laten via een rijk arsenaal aan zangkunsten van zich horen.

Meer roofdieren, minder insecten

Opgroeien vraagt veiligheid en vreten en het is niet duidelijk waaraan het schort. Het aantal belagers - snoek, blauwe reiger, buizerd, ooievaar - lijkt te zijn gestegen, "maar we weten ook dat er in de insectenwereld heel wat aan de hand is. Waterverontreiniging en gifstoffen zoals neonicotinoïden hebben de hoeveelheid insecten enorm doen dalen. Een belangrijk gegeven; eendenkuikens groeien immers op waterinsecten." Meer onderzoek is nodig; dat gaat gebeuren in het Jaar van de Wilde Eend. Want die wilde eend, die doodgewone wilde eend, moet vooral doodgewone blijven! 🐸

Help mee **kuikens tellen**

Hoeveel kuikens worden er groot? Deze vraag willen onderzoekers graag beantwoord hebben. Jij kunt meehelpen door kuikens van wilde eenden te melden. Kijk op www.jaarvandewildeeend.nl en ga mee op ontdekkings- tocht om het mysterie van de wilde eend te ontrafelen!

WEIDEVOGEL- BOER

In de rubriek 'vogelfanaten' komen vogelliefhebbers aan het woord. Ieder zet zich op zijn eigen manier in. Zoals Gertjan van Tunen, weidevogelboer in Spaarnwoude (450 hectare, 550 limousinkoeien voor beheer en vlees en 120 melkkoeien). Hij maakt zijn land zo aantrekkelijk mogelijk voor zijn gevederde vrienden.

Grutto

Scholekster

'N iets is mooier dan door het veld lopen en het gekwetter van weidevogels horen. Overal jonge kuikens voor je uit zien schieten ... Hoewel wij op een van de drukste stukjes van Nederland zitten - met een snelweg, een drukke spoorlijn, Schiphol en allerlei andere infrastructuur - boeken we goede resultaten. Er lopen kieviten, grutto's, tureluurs, allerlei soorten eenden, een paar kwikstaartjes, een paar veldleeuweriken, graspiepers en scholteksters op ons land.

Wij hebben een natuurbeheerbedrijf in Spaarnwoude, een gebied tussen Amsterdam en Haarlem dat open en groen moet blijven zodat de twee steden niet aan elkaar groeien. Ons bedrijf is helemaal afgestemd op weidevogels. In het voorjaar beginnen we al heel vroeg met het uitstrooien van mest en zetten we het waterpeil hoog. Een vrijwilligersclub helpt ons met tellen. Vaak ga ik een paar uurtjes mee.

Dan loop je met de verrekijker dwars door de percelen en kijk je hoeveel paartjes er zitten en of ze jongen hebben. Dat doe je voornamelijk op het gehoor: aan de geluiden van de vogels kun je horen of er jongen zijn. Ik ben opgegroeid op een veehouderijbedrijf in Heemskerk en mijn vader was ook gek op vogels. Ik wilde altijd weten wat er in de lucht fladderde; dat zocht ik op in boeken. Al vroeg leerde ik precies hoe je om de nesten heen moet maaien. Ik ging achter de kuikentjes aan om ze op een ander perceel te zetten.

Bij ons in het gebied zijn wij het bedrijf dat het meeste voor weidevogels doet. Ik ben een van de voortrekkers en probeer anderen te enthousiasmeren. Ik ga bijvoorbeeld in gesprek of ze een weekje willen wachten met maaien."

www.koningshoeve-ettingen.nl

DENK

Dierenbescherming

Voederhuis met stand € 159,-

Voederhuis set Granicium® met hangstelsel € 199,-

Voederdak € 19,90

Around set voederhuisje en vogelbad Granicium® € 149,-

Denk Keramisch Werkstätten e.K.
Neerhofer Strasse 123-125
96450 COBURG

Uniek keramiek sinds 1964
Tel. 06-14218778
www.denk-keramiek.nl

Nationale Vogelweek

VOGELS IN DE KIJKER IN HEEL NEDERLAND

Van 9 tot en met 17 mei 2020 is het Nationale Vogelweek. Dat betekent honderden bijzondere - meestal gratis - vogelexcursies door heel Nederland.

Fotografie Barend van Gernerden

In de Nationale Vogelweek kan iedereen ervaren hoe rijk ons land is aan vogels en hoe leuk en spannend het is om naar vogels te kijken.

Tijdens de vogelexcursies vertellen ervaren excursieleiders hoe je zo veel mogelijk vogels kunt ontdekken en herkennen. Deelnemers zien vaak vogelsoorten die ze nooit eerder zagen: van minivogels als het goudhaantje tot vliegende reuzen als de zeearend.

www.vogelweek.nl

Alle ontdekkingstochten zijn op
www.vogelweek.nl te vinden.
Zoek op woonplaats of postcode en
vind alle activiteiten in je omgeving.
Ga mee en leer vogels (her)kennen!

Nationale
vogelweek 2020

Boerenzwaluw op trek **Envelopje met vleugels**

A detailed illustration of a swallow in flight, its wings spread wide, flying over a farm scene. In the background, there are several cows in a field, a large pile of hay, and a brick barn with a gabled roof. The scene is set in a rural landscape with trees and a clear sky. The swallow is the central focus, shown in profile as it flies towards the right. Its wings are dark with lighter patches, and its tail is deeply forked. The farm scene is rendered with soft, naturalistic colors, suggesting a peaceful, sunny day.

De boerenzwaluw. Twintig gram weegt hij: een envelopje met vleugels. En toch reist dit wonder van aerodynamica elk jaar zo'n 16.000 kilometer: van zijn broedgebieden in Europa naar de overwinteringsgebieden in Afrika - en weer terug. Vanaf half maart kunnen we de eerste boerenzwaluwen weer begroeten. Maar let op: één zwaluw maakt nog geen zomer.

De sterkste boerenzwaluwmannetjes pikken de beste broedplekken in.

Eeuwenlang werd gedacht dat boerenzwaluwen een winterslaap hielden in een grot of boomholte of in de modder, onder water. Pas vanaf de twintigste eeuw weten we door ringonderzoek hoe het precies zit. De eerste bevestiging van het echte winterverblijf van de boerenzwaluw kwam toen een geringd vrouwtje uit Engeland in 1912 in Zuid-Afrika werd teruggevonden. 'Nederlandse' boerenzwaluwen overwinteren vooral in West- en Centraal-Afrika, in een gebied dat zich uitstrekt van Ivoorkust tot Angola. Typisch is dat boerenzwaluwen uit Noord-Europa zuidelijker overwinteren. Deense en Finse boerenzwaluwen bijvoorbeeld trekken door naar Botswana en Namibië.

Reis vol gevaren

Eind januari, na de rui, trekken boerenzwaluwen van hun warme en voedselrijke winterverblijf terug naar de broedgebieden. Ze doen ongeveer twee maanden over de reis: een avontuurlijke tocht over land en zee, berg en woestijn, door zware regens en in verzengende hitte. Boerenzwaluwen zijn heel gevoelig voor de weersomstandigheden tijdens de trek en er zijn talloze verhalen over massasterfte. Jaren geleden werden duizenden zwaluwen verrast door een vroege sneeuwval in Oostenrijk; ze waren ten dode opgeschreven.

Ook onder bruggen kunnen nesthulpen worden geplaatst. Dat is een plankje of spijker, waar de door de zwaluwen aangebrachte klei op kan steunen.

In vlucht

De vogel die nooit moe wordt

Langdurige droogte is nadelig voor de overlevingskansen van de boerenzwaluw omdat er dan minder insecten zijn, geen poeltjes om uit te drinken en minder rietmoerassen die als veilige slaappleaats dienen. Aan de andere kant is vliegen tijdens een regenbui een drama voor een boerenzwaluw. Er vliegen geen insecten, het verenpak wordt nat, het zicht is slecht en als het lang duurt dreigt onderkoeling. Op weg naar de broedgebieden waait er vrijwel altijd een noordenwind en vliegen met een te sterke tegenwind kost veel energie. Een licht briesje tegen geeft hem

Mensen konden het niet aanzien dat ze met bosjes tegelijk uit de boom vielen en brachten de nog levende zwaluwen met vliegtuigen over de Alpen, waar ze weer werden losgelaten.

Buiten lopend vee trekt insecten aan, volop eten voor de zwaluw.

De boerenzwaluw is herkenbaar aan zijn blauwzwarte bovenkant en lang gevorkte staart.

echter net die lift onder de vleugels waardoor hij moeiteloos zijn kilometers kan maken. En de insecten vliegen bijna vanzelf zijn snavel in! Met zijn gestroomlijnde lichaam vliegt hij wel veertig kilometer per uur, al varieert zijn snelheid omdat hij foerageert tijdens zijn vlucht. In Zambia wordt de boerenzwaluw niet voor niets 'de vogel die nooit moe wordt' genoemd. De onherbergzame Sahara is door gebrek aan voedsel en water een bijna onmogelijke hindernis. De boerenzwaluw zorgt dat hij voor het oversteken van

deze megazandbak van zo'n tweeduizend kilometer voldoende heeft gegeten; opvetten noemen we dat.

Niet te stuiten mannen

Als de Sahara is overgestoken is de reis nog niet ten einde. Er volgen nog veel hindernissen en gevaren: de Middellandse Zee, bergen, stormen, roofdieren en aanvaringen met

Een kleine invliegopening
houdt vijanden buiten.

Help boerenzwaluw een handje

Broeden er boerenzwaluwen
in je stal of schuur?
Met een paar simpele
maatregelen help je ze!
Als dank vangen ze
tienduizenden insecten.
Zorg voor een kleine
invliegopening, zodat de
zwaluwen de stal wel in
kunnen maar zijn vijanden,
zoals uilen, niet. Last van
zwaluwpoep? Plaats een
plankje onder het nest.
Een modderig plasje op het
erf of een ruige mesthoop
levert materiaal waarvan
de boerenzwaluw zijn
kleinste bouwt. Open water
en bloeiende bermen en
graslanden voorzien in
zijn voedsel.

voertuigen. Boerenzwaluwmannetjes
voelen een sterkere drang om snel
naar hun broedgebieden terug te keren
dan de vrouwtjes. Want de mannen
willen graag de beste broedplaatsen
bezetten - liefst dezelfde als vorig jaar
- en wie het eerst komt, het eerst
maakt. De fitste mannen arriveren
het eerst en met die gezonde, sterke
mannen vormen de vrouwtjes graag
een paar. Grote kans dat de eerste
boerenzwaluw die je dit voorjaar
ziet een mannetje is, al maakt hij nog
geen zomer!

Jonge
boerenzwaluw.

Dankzij 'jizz' is het mogelijk deze purperreiger te onderscheiden van een blauwe reiger.

VAN VOGELZOEKER *naar vogelvinder*

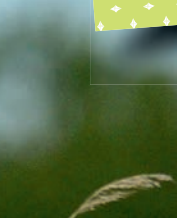
Tekst **Gert Ottens** | Fotografie **Koos Dansen, Jelle de Jong, Hans van de Laar, Hans Peeters, Lars Soerink, Daniele Occhiato-AGAMI**

Gert Ottens is al zijn leven lang vogelliefhebber. Samen met collega's van Vogelbescherming en alle waarnemers die bijdragen aan de website www.waarneming.nl heeft hij een gratis app ontwikkeld om iedereen te helpen om vogels in natuurgebieden te zoeken en te zien: Mijn Vogelvinder. Ook jij kunt daarmee op pad gaan als een ervaren vogelaar. Gert vertelt hoe hij zelf vogelaar werd.

Gert Ottens

Ook als je weet
wat je kunt
verwachten, weet
een klapekster
je soms te
verrassen met zijn
aanwezigheid.

Mijn eerste schreden op het vogelaarspad deed ik eind jaren zeventig. Ik leerde mezelf bijna alles, door veel naar buiten te gaan en vogelboeken die ik van de bibliotheek leende te verslinden, de boetes voor het te laat inleveren voor lief nemend. Ik werd hierbij enorm gesteund en gestimuleerd door mijn ouders en broer, met wie ik bijna ieder weekend op pad

ging. Zij hadden een rudimentaire vogelkennis, en na de aanschaf van een verrekijker (en veel later een telescoop) gingen mijn ogen nog verder open.”

Al doende leert men

“Maar goedbedoelende familieleden en boeken daargelaten, alleen door de vogels ‘live’ te zien en te horen leer je ze herkennen. En bovendien leer je ze ook kénnen.

Dat wil zeggen dat het gedrag van vogels, de veranderingen door de seizoenen heen en de biotoop waar ze voorkomen (en wanneer) ook enorm helpen bij het vogels kijken. Je weet wat je kunt verwachten wanneer je op een ochtend in maart of april een heideveld met verspreide bomen op loopt: boomleeuweriken of roodborsttapuiten bijvoorbeeld. Maar misschien word je wel verrast op zo'n ochtend, wat voor mij persoonlijk het leukste is aan vogelen. Dat je misschien wel een beflijster tegenkomt of een late klapekster."

Verdieping

"In mijn geval vond er een verdiepings-slag plaats doordat ik andere vogelaars leerde kennen. En dat is nog steeds de beste manier om de kneepjes van het vak te leren: veel naar buiten en dan liefst met meer ervaren vogelaars. Voor jeugdige vogelaartjes zijn er bijvoorbeeld de jeugdbonden JNM en NJN, die vaak excursies en speciale vogelkampen organiseren. Ook zijn er in het hele land vogelwerkgroepen actief die vogelcursussen en -excursies houden voor kinderen én volwassenen.

Jeugdige vogelaars kunnen bij verschillende clubs terecht.

Later bracht ik vele uren door op een trektelpost, waar in het najaar ieder weekend overtrekkende vogels werden geteld, en begon ik met het tellen van broedvogels. Dit alles heeft me enorm geholpen om vogels te herkennen, vooral ook de geluiden. Want vogels kijken doe je (ook) met je oren. Sommige soorten hoor je meestal zelfs alleen maar, zoals de nachtegaal en de tuinfluiter."

Maar hoe?

"Zelfs al ben ik nu zo'n veertig jaar vogelaar, ik leer nog steeds bij. Door zoveel mogelijk buiten te zijn; soms lastig te combineren met een baan en een gezin, maar ik doe mijn best. En het klinkt misschien wat flauw, maar vogels (leren) kijken is voortdurend opletten. Je raakt dan vanzelf getraind om iedere beweging en ieder geluidje te registreren. Ook is het raadzaam om eerst vertrouwd te raken met de algemene vogels in je eigen omgeving, zodat je een vogel die afwijkt - omdat het een andere soort is - eerder opmerkt."

Door gedrag, geluid en habitat te leren, leer je vogels kennen, zoals deze boomleeuwerik.

Jizz

"Een bekend begrip onder vogelaars is 'jizz'. Dit is eigenlijk de impressie die een vogel geeft, meestal aan de hand van grootte en vorm, aangevuld met bijvoorbeeld vliegwijze en het gedrag. Door ervaring leer je veel vogels of soortgroepen op 'jizz' te herkennen. Zo hebben piepers een heel andere verschijning dan leeuweriken. En zo kun je raaf en zwarte kraai, of purperreiger en blauwe reiger, op grote afstand van elkaar onderscheiden."

Makkelijk met Mijn Vogelvinder

"Tegenwoordig is het eenvoudiger dan vroeger. Er zijn uitstekende websites, boeken en apps die het de beginnende - maar zeker ook de gevorderde - vogelaar makkelijk maken om vogels te leren herkennen. En met een paar klikken weet iedereen waar welke vogel op dat moment zit: van de meest algemene soorten tot de superzeldzaamheden."

Roodborsttapuit

Nu wordt vogels zoeken nóg makkelijker: met de observaties van vele vogelaars op waarneming.nl, mijn veldervaring en die van mijn collega's en de digitale vogelgids van Vogelbescherming Nederland hebben we de gratis app Mijn Vogelvinder ontwikkeld. Vind een vogel in een oogwenk!"

Welke vogel vliegt waar?

Trek de natuur in en ontdek welke vogels er rondvliegen in jouw gebied. Onderweg kun je gratis [Mijnvogelvinder.nl](https://mijnvogelvinder.nl) van Vogelbescherming Nederland raadplegen, de handigste vogelwegwijzer voor onderweg. Hierin ontdek je, dankzij de jarenlange waarnemingen van vogelaars uit het hele land, naar welke vogels je kunt gaan zoeken. Het daadwerkelijk ontdekken van vogels wordt met deze handige tips veel gemakkelijker. In je eigen logboekje houd je bij welke vogel je waar hebt gezien. Ook jij bent vogelaar!

Kijk
tips
van Monica
Wesseling

Arnhem

De mooiste plekken in ons land om vogels te kijken.
Natuurjournaliste en schrijfster Monica Wesseling van onder
meer *Een tuin vol vogels*, *Waarom heeft een vogel geen tanden*
en *Het mooiste Nederland* deelt haar favorieten met je.

Tekst Monica Wesseling | Fotografie Koos Dansen, Sjon Heijenga - Buiten-beeld, Jelle de Jong, Peter Liebe

VOGELS VOOR ALLEDAG

Een waterpartij is aantrekkelijk voor alle vogels, dus ook voor de boomklever.

Wat is er heerlijker dan wakker worden door vogelzang, vogels in de lucht, voeren in de wintermaanden. Ook in de stad. Het kán, daarvan is Vogelbescherming Nederland overtuigd. Bouwers kunnen meer rekening houden met vogels, bijvoorbeeld door standaard in elke nieuwbouwwoning nestgelegenheid voor gierwaluwen en mussen in te bouwen. Beide vogelsoorten hebben het nu heel moeilijk. Aan gemeentebestuurders het advies om het gemeentelijk groen natuurlijker te beheren. En ook wij kunnen de stadsvogels helpen. Een kwestie van je eigen tuin of balkon minder netjes en minder stenig maken. Een beetje onkruid toestaan, een zandbadje, wat water. Met een simpele postcodetest op www.mijnvogeltuin.nl kun je meteen aan de slag.

De havik vindt in parken voldoende voedsel, zoals duiven.

Tip:
in het laatste weekeinde van januari organiseert Vogelbescherming Nederland de nationale tuinvogeltelling!
www.tuinvogeltelling.nl.

Vogels kijken kun je in elke stad, elke dag en elk moment. Een wandeling door een oude stad met parken kan ook voor een niet-ervaren vogelliefhebber tientallen soorten vogels opleveren. Een ommetje in Arnhem bijvoorbeeld. Ten noorden van het station liggen drie parken aaneen: Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem, parken met oude bomen, fikse waterpartijen en weelderige struiken. Zo'n combinatie staat garant voor een heerlijke vogelbevolking. In de parken roffelen spechten, boomklevers en boomkruipers 'wandelen' langs de stammen, roodborsten, tjiftjaffen, fitissen en natuurlijk allerlei soorten mezen brengen akoestisch plezier. In de wintermaanden zijn de vijvers druk bevolkt met ganzen, wilde eenden, krak- en kuifeenden en dodaars, kleine donkere fuutjes die steeds onder water duiken.

Dikke kans ook dat je een buizerd, havik of sperwer (alle drie broeden ze in de parken) hoort of zelfs ziet jagen. De sperwer wil ook nogal eens tuinen bezoeken om er een tuinvogel te kapen. In de wijken rondom de parken staan oude huizen waarin gier- én huiswaluwen nog een broedplek vinden; in de tuinen vind je tal van kleine tuinvogels. En ja, dan is er de slechtvalk, een roofvogel die met duikvluchten van meer dan 90 km/uur op stadsvogels jaagt. Ga op pad, ook in je eigen omgeving. 🦅

In parkvijvers kun je 's winters dodaars spotten.

Vogels kijken
kan altijd en overal

Op pad met een gids

Tekst Machteld Papegaaij | Fotografie Chris van der Heijden, Jelle de Jong, Daniele Occhiato - AGAMI

Een ervaren gids neemt je mee naar de mooiste vogelkijkplekken van ons land. Met zijn gepassioneerde uitleg zie en hoor je altijd meer. René Janssen, vrijwillig excursieleider in Etten-Leur, vertelt over zijn liefde voor vogels en het delen van kennis.

Als vogelliefhebber vindt René het iedere keer leuk om zijn kennis met mensen te delen, en vooral ook zijn enthousiasme. Geen vraag te simpel, geen vogel te gewoon. René: "Helemaal leuk is het als mensen zelf met vragen komen. Waarom zie ik die vogel wel hier en niet in dat andere gebied? Je ziet ze nadenken en met ideeën en mogelijke antwoorden komen. Zit het soms in het leefgebied? Zo zie je een nachtzwaluw vooral op de hei, en niet bij meren en plassen. Bij eenden is het net andersom. Zeg nooit nooit, maar de kans dat je die twee samen aantreft, is niet heel groot."

Gewoon, maar toch bijzonder

"Vooral gewone vogels zijn heel bijzonder en prachtig om naar te kijken. Al zie je voor de

zoveelste keer een roodborsttapuit, voor veel deelnemers is dit een nieuwe vogel. En het blijft altijd leuk om er dan even een plaatje en de telescoop bij te pakken en goed de tijd te nemen om zo'n vogel te bekijken", vertelt hij. "Zo'n wilde eend bijvoorbeeld. De kleuren knallen je gewoon tegemoet. Die olieachtige laag over de kop, dat is toch schitterend?"

Zwarte roodstaart

René's eigen liefde voor vogels werd gewekt toen hij ruim dertig jaar geleden in de nieuwbouwwijk in aanbouw, achter zijn huis, een vogel zag die maar steeds probeerde een woning in te komen. Waarom zou dat zijn, vroeg hij zich af. Na enig speurwerk werd het duidelijk: de glazetter was geweest.

De zwarte roodstaart maakte bij René Janssen een grote liefde voor vogels los.

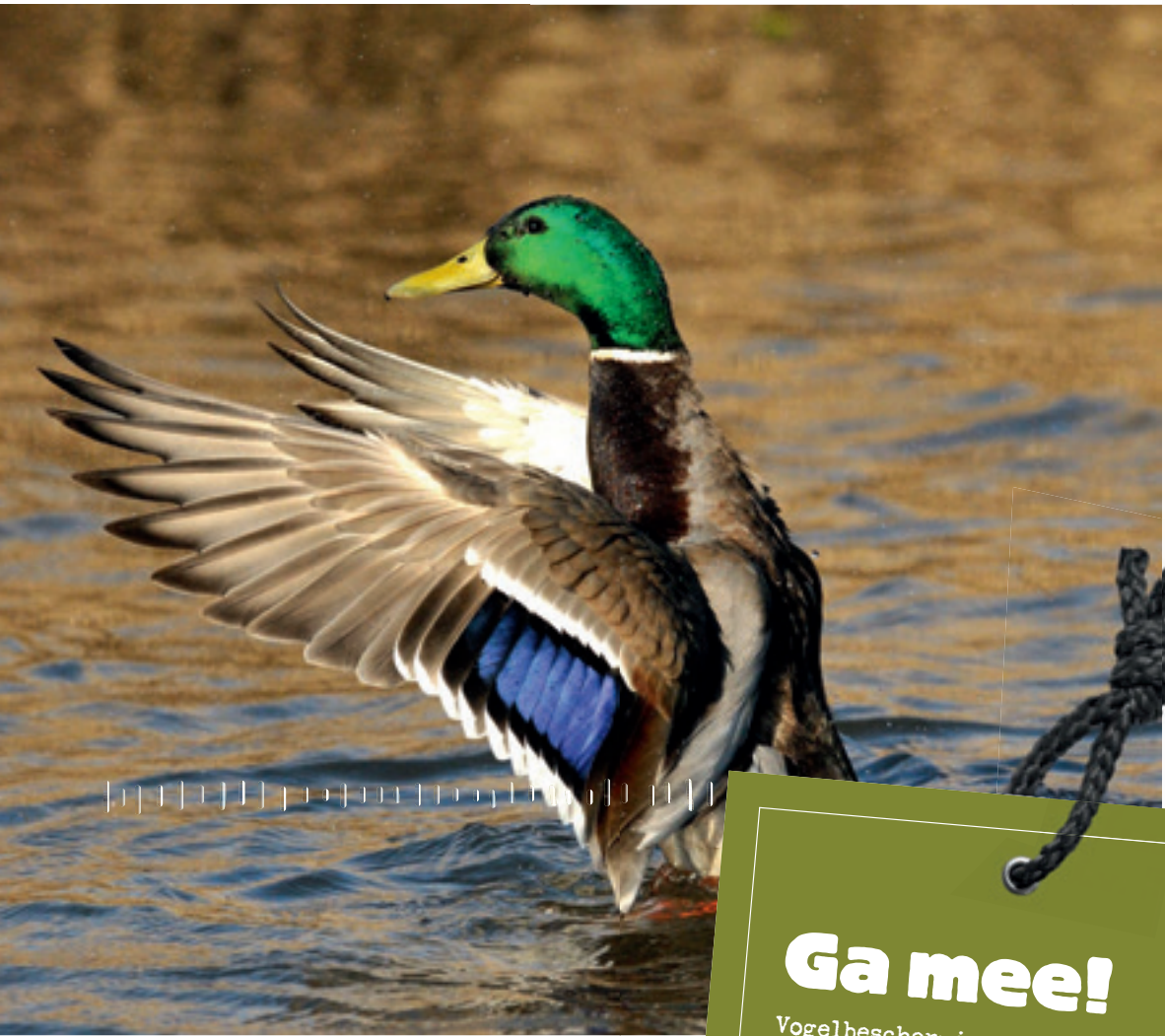

"Er is zoveel te vertellen."

met een kenner. Het bleek een zwarte roodstaart te zijn. Het begin van een liefde voor vogels die nu al meer dan dertig jaar duurt.

René: "En nu zat het nest met jongen aan de ene kant van de ruit, en het ouderdier aan de andere. Tijd voor actie. Ik heb de ruit er zo netjes mogelijk uitgesneden, en het gezin was herenigd." Uiteraard meldde René zijn actie bij de aannemer, want nu zat er geen ruit meer in de woning. Gelukkig vond die dat geen probleem. En die ruit? Dat kwam wel goed als de jongen waren uitgevlogen. Maar om welke vogel ging het? René kreeg het advies om eens te bellen

Zeven jaar na dit voorval bouwde René zelf een huis, en liet er gierzwaluwstenen in zetten. Meteen al in het eerste jaar was het raak: het nest werd bewoond. Echter niet door een gierzwaluw, maar door een ... zwarte roodstaart! De jaren erna zijn er volop gierzwaluwen gaan nestelen. En hoewel de zwarte roodstaart zijn eerste liefde was, is de gierzwaluw nu zijn favoriete vogel. René: "Ze zijn zo fascinerend. Mensen staan regelmatig versteld: kan hij echt zo lang in de lucht blijven? Vliegt hij echt zulke ongelooflijke afstanden? Hoe zit het met zijn pootjes? Er is zoveel over te vertellen."

De wilde eend is misschien niet zeldzaam, maar wel schitterend om te zien.

Toegankelijk voor iedereen

Bij voorkeur neemt René de deelnemers mee het open gebied in. "Daar kan je de vogels makkelijker zien en herkennen dan in het bos. Ze hebben wat minder verstoptmogelijkheden. En zeker met behulp van de telescoop kan iedereen even rustig en goed kijken. Daarmee is vogels kijken voor iedereen toegankelijk. En je kunt het altijd en overal doen." 🐾

Ga mee!

Vogelbescherming organiseert, soms met partners, diverse excursies. Op www.vogelbescherming.nl/excursies vind je het complete aanbod. Van de Brabantse Biesbosch tot de Marker Wadden: door heel Nederland kun je op pad met een gids! Neem een kijkje en schrijf je in voor een verrassende excursie. De excursies worden gegeven door een vrijwilliger, zijn meestal gratis en iedereen is welkom!

Tekst Kirsten Dorrestijn | Fotografie Koos Dansen, Jelle de Jong, Hans Peeters

VOGELAAR

In de rubriek 'vogelfanaten' komen vogelliefhebbers aan het woord. Ieder houdt op zijn eigen manier van vogels. Zoals vogelaar Els de Vos in Amsterdam. Ze kreeg de liefde voor vogels kijken mee van haar grootvader.

Ijsvogel

Bosuil

Ik kan uren vanuit mijn stoel naar vogels zitten kijken. Als ik gek word van de telefoon die maar blijft rinkelen, pak ik een stoel en ga ik in mijn tuin zitten. Soms landt er een ijsvogel op de steiger. Dan hoort de hele straat het. Op het kampeerterrain in Hilversum waar ik vaak in het weekend sta, ga ik soms buiten zitten om naar uilen te luisteren. Een paar jaar terug zag ik drie jonge bosuilen, takkelingen, op een tak boven me zitten.

Mijn opa was een vogelaar. Toen hij overleed kreeg ik zijn vogelboek. Op de basisschool was ik de enige die een duif van een ekster wist te onderscheiden. Met vogelboeken heb ik het mezelf aangeleerd. Ik vind alle vogels leuk. De heggenmus in mijn tuin met zijn tinten bruin, daar kan ik erg gelukkig van worden. Er zit zoveel pure teerheid in dat vogeltje. Maar ook als er een groep pimpelmezen of koolmezen neerstrijkt, kun je mij wegdragen.

Ik begin zelfs een beetje gevoel te krijgen voor de stadsduiven. Hun kleuren en vormen zijn eigenlijk best mooi. Ik jaag ze tegenwoordig niet meer weg, al hoop ik niet dat ze massaal in mijn tuin komen zitten.

Op vakantie ga ik naar landen waar veel vogels zitten. Vorig jaar zijn we naar Schotland geweest, om de papegaaiduiker te zien. Honderden papegaaiduikers, hoe leuk is dat!?. Binnenkort gaan we naar Extremadura in Spanje. In Portugal heb ik hoppen, bijeneters en scharrelaars gezien.

Als je van vogels houdt, heb je een rijker leven. Je kunt overal naar ze kijken, zelfs in de binnenstad: kraaien, gierzwaluwen. De bewegingen vind ik leuk om te zien, de vrijheid en dat sierlijke. Het simpelste vogeltje is zo mooi afgewerkt."

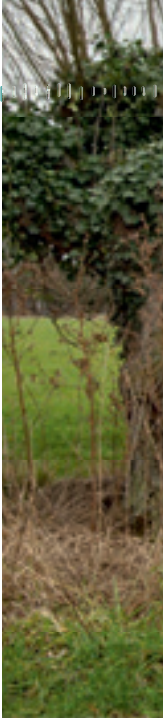

Tekst **Tineke Hoekstra** | Fotografie **Fred van Diem, Jelle de Jong, Jankees Schwiebbe, Hans Peeters, Jolanda Wannet** | Illustratie **Gert-Jan Bos**

Vrijwilligers achter Beleef de Lente

LIEFDE EN DRAMA VOOR DE CAMERA

Ronald
van Harxen

Een gevecht zonder weerga, een strijd op leven en dood, gehannes met takken voor het nest en gesjouw met voedsel voor de kuikens, niets bleef de één miljoen kijkers van Beleef de Lente van Vogelbescherming Nederland bespaard. Toch kunnen de meesten niet wachten tot de webcams in het voorjaar weer aan gaan.

Het is al jaren een ongekend succes. Achter de beelden schuilt het werk van meer dan honderd vrijwilligers: clip-makers, moderators en bloggers. Vier enthousiaste bloggers vertellen waarom zij genieten van beleefdelente.nl

Drama voor de camera

Beleef de Lente volgde in 2019 maar liefst veertien vogelsoorten. De steenuil is de constante factor in de historie van Beleef de

Lente. Ronald van Harxen (63) is sinds 2007 betrokken en is al 35 jaar geboeid door deze soort. "Hij kijkt je recht in de ogen, het is een aambaar dier en er gebeurt altijd wat voor de camera." Nog blijer was hij dit seizoen met de komst van de kauw. "Het is een slimme vogel, met boeiend gedrag." De soort kreeg een eigen nestkast, maar een andere kauw vond het nodig de kerkuilkast in Dongen te kraken. Slechts één jong leek groot te worden, totdat vlak voor het uitvliegen de kerkuil op bezoek kwam.

Slechtvalk

Ronald: "Het kleine jong werd voor de ogen van de kijkers fijngeknepen. Het duurde maar enkele minuten, maar de ouders, net terug met voedsel, durfden de kast niet meer in. Het kleine kauwtje, een dag of 25 oud, schreeuwde moord en brand."

Toch was het niet de meest dramatische gebeurtenis voor Ronald. "Dat was toen een paar seizoenen geleden een steenmarter de

nestkast van een steenuil wilde binnenkomen. Dat lukte niet. Er zaten vier donzige jongen binnen. In een flits was te zien dat het vrouwtje werd gepakt door de steenmarter. Het mannetje kon de klus, het warm houden van de jongen en het jagen op voedsel, niet alleen klaren. Je voelde zijn dilemma en voor het oog van de camera gingen de vier jongen dood. Het mannetje sjuowde ze één voor één het nest uit."

Sinds vorig jaar blogt Mars Gremmen voor beleefdelente.nl

Geen huisdieren

Mars Gremmen (50) blogt sinds 2019 over de lepelaar. Zijn spannendste belevens was het moment waarop een vrouwtje lepelaar met een bebloede vleugel terugkeerde op het nest. "Zou ze met die verwondingen overleven? Met slechts één ouder zouden de kuikens ten dode zijn opgeschreven. Gelukkig viel het mee en liep het goed af."

Margot de Kam (56) is sinds 2019 verbonden aan Beleef de Lente, maar was al jaren betrokken bij de chats, waar informatie wordt gedeeld. "De sfeer is zo gezellig en laagdrempelig, vol humor." Schrikmomenten zijn volgens haar goed voor de kijkcijfers. Margot: "De realiteit is hard. De mens is dat ontwend. Maar de vogels voor de *cams* zijn geen huisdieren." Toch zijn het volgens haar niet alleen maar drama-verhalen. "Toen de jonge slechtvalken werden geringd vonden de ouders dat natuurlijk vreselijk.

Ze vlogen alarmerend boven de toren. Na het terugplaatsen van de jongen keerde de rust terug en spreidde het mannetje beschermend zijn vleugels over de vier jongen, en het waren niet eens zijn eigen jongen. Zo stoer en vertederend."

De natuur is genadeloos

Het niet ingrijpen in de soms gruwelijke gebeurtenissen die zich voor camera afspelen is beleid van Vogelbescherming, maar voor de kijkers soms moeilijk te verteren. Toch zijn alle bloggers het erover eens dat ingrijpen geen optie is, hoeveel boze mails en telefoontjes er ook binnenkomen. Ronald: "Een jonge steenuil had spruitpoot, een afwijking aan de poten waardoor hij niet kon uitvliegen. Het kleintje werd gevoerd, maar was ten dode opgeschreven. Dat hebben we geweten, er kwamen veel verontwaardigde reacties binnen."

Margot de Kam:
"De vogels voor de camera's zijn geen huisdieren."

Ook Mars blijft er nuchter onder. "Mensen kunnen soms emotioneel reageren, maar de natuur is nu eenmaal genadeloos. Maar als een lepelaar klem zit tussen de draaideur van de Hema, dan help ik hem wel even natuurlijk."

Alsof je zelf op het nest zit

Beleef de Lente heeft volgens de bloggers een hoog educatief karakter. Caroline Walta (48), al sinds 2013 actief, vertelt dat bezoekers ook vragen kunnen stellen aan experts. "Beleef de Lente is heel leerzaam. Als kind had ik niet kunnen dromen zo dicht bij de ooievaar te kunnen zijn. Ik probeer met mijn blogs het enthousiasme aan te zwengelen bij de kijker zodat die zich gaat

inzetten voor de natuur." Margot straalt als ze het Beleef de Lente-gevoel omschrijft: "Het is een warm bad. Ik heb er echt een vriendenkring door gekregen." Ook voor Caroline is het één warm nest met allemaal verschillende soorten mensen.

Caroline Walta:
"Niet alleen leuk, ook leerzaam om samen
naar de beelden te kijken."

Beleef de Lente duurde in 2019 langer dan anders. Mars: "Het was Beleef de lente, zomer en herfst. Eerlijk gezegd vond ik dat de camera's wel erg lang aanstonden. Ik houd meer van kort en krachtig." Voor Ronald mag het juist het hele jaar doorgaan omdat ook de winter interessant is. Margot heeft nu eindelijk weer tijd om te klussen in huis. Caroline: "Het is mijn passie en ik kan het moeilijk loslaten. Je wilt het zo doen alsof je zelf op het nest zit. Toch is het fijn om even minder tijd achter de computer door te brengen, maar als de vierkante oogjes weer rond worden, begint het weer te kriebelen."

Beleef de Lente

Vogelbescherming
NEDERLAND

www.beleefdelente.nl

Vogeltrek in beeld **Bij elk weertype succesvol**

Het blijft vaak een beetje een stiekem gebeuren, maar toch is de halfjaarlijkse vogeltrek een volksverhuizing die z'n weerga niet kent. In dit artikel geven we tips hoe je elk weertype tot je bondgenoot kunt maken om veel trekvogels te zien. Op één enkele dag kunnen meer dan anderhalf miljoen vogels door Nederland trekken. Een goede kijkplek maakt het verschil.

Tekst Lars Soerink

Rode wouwen

Zonovergoten dag: zweefvliegers

Vanaf eind augustus tot eind oktober loont het om op een mooie, strakblauwe dag op zoek te gaan naar hoge punten in het landschap. De Veluwe, de Sallandse Heuvelrug, het Montferland, de Brabantse Wal - allemaal plekken waar je een bovengemiddeld grote kans maakt om grote groepen roofvogels te zien. Roofvogels en andere grote vogelsoorten maken gebruik van opstijgende warme lucht (thermie) om hoogte te maken en in lange glijvluchten door te reizen naar de volgend thermiekbel. Met minimale inspanning een maximaal resultaat. De beste plekken zijn verrassend makkelijk te vinden: overal in Nederland waar je zweefvliegvelden hebt, vind je geschikte plekken voor het bekijken van de roofvogel trek. Wat kun je verwachten? Een groep van tientallen buizerds, maar ook wespddieven, rode wouwen en visarenden. In het oosten van het land behoren ook kraanvogels tot de mogelijkheden. Spannend dus, en top-omstandigheden voor een goede dag eropuit.

Aanhoudende oostenwind: gestuwde trek aan de kust

Bij wind die enkele dagen uit het oosten komt, worden vooral zangvogels richting de kust geblazen. Spreeuwen, koperwieken en andere lijsters, kleinere zangvogels: in enorme aantallen vliegen ze langs duin en strand. Dat maakt dat ze op strategische plekken aan de kust, zoals Westkapelle of Breskens, in grote zwermen te zien zijn. Zeker als het bewolkt is met af en toe een buitje, want daardoor gaan de vogels laag vliegen. Dat kan een indrukwekkende ervaring opleveren. Andere topplekken zijn Stavoren, de duinen bij Den Haag en IJmuiden, de IJmeerdijk bij Almere, Kamperhoek, de Elterberg en Landgoed De Hamert. Veel vogelwerkgroepen hebben een website met daarop plekken in de omgeving waar je goed kunt gaan kijken. Er zijn ook vogeltrek-excursies waar ervaren vogelliefhebbers hun kennis en kunde delen.

Noordwesterstorm: zeevogels

Er zijn twee plekken die we zonder aarzelen kunnen noemen als succesrijk: Brouwersdam en de zuidelijke pier van IJmuiden. Zeevogels vormen een groep vogels die je vaak maar heel moeilijk te zien krijgt. Je komt ze tegen op vakantie, langs de kusten van Engeland, Schotland of zelfs IJsland en Noorwegen. Het zijn soorten als jan-van-gent, maar ook roofmeeuwen als de grote jager en oceaanzwerfers als de albatrosachtige pijlstormvogels. Geen vogels die je normaal tegenkomt. Juist daarom gaan veel vogelliefhebbers er bij ruig weer met zware noordwestenwind op uit om deze zeebewoners te bekijken. Want alleen met dit weer komen deze vogels opeens vlakbij de kust. Zo kan bij de Brouwersdam opeens een ijseend langs dobberen, en bij hoge uitzondering zelfs een geelsnavelduiker.

Jan-van-genten

Zuidwestenwind en mooi weer? **Laag- vliegers!**

Een zwakke wind uit het zuidwesten, in combinatie met goed weer, is ook heel gunstig. Trekvogels gaan dan echt laag vliegen om energie te besparen en toch vooruit te komen. Dit zijn perfecte omstandigheden om de grote groepen graspiepers, lijsters, gaaien en houtduiven te zien, die de bulk van de vogeltrek vormen. Elke plek met een vrij uitzicht is kansrijk. Met name vroeg in de ochtend zijn de vogels onderweg, om op een gegeven moment neer te strijken om te eten en uit te rusten.

Kepen, groenlingen en vinken.

Zo-zo-weer: vroeg opstaan

Er zijn van die dagen zonder noemenswaardig weer: niet de dagen die voorspelbaar spektakel opleveren. Toch verplaatsen vogels zich ook op deze dagen volop. Zolang het niet veel regent of er een stevige wind uit zuidelijke richting staat, loont het om lekker buiten van de herfst te genieten. In bossen kom je in september

en oktober opeens veel meer noordelijke vogels tegen. Groepen vinken kunnen vergezeld worden door kepen (let op de witte 'kont' bovenaan de staart, in jargon 'stuit' genoemd). En het spechtachtige 'kiep' van kruisbekken kun je horen in een perceel met veel larix en andere naaldbomen. Langs de noordelijke kust en de grote rivieren zul je het aantal ganzen langzaam zien toenemen. Zwermen spreeuwen verplaatsen zich, met name in de vroege ochtend. En in polders en weilanden langs de snelwegen zie je steeds meer grote groepen kieviten.

Regen? Uitslapen en lezen

Vogels investeren veel energie in hun grote reis. Als de omstandigheden slecht zijn, zoals bij regen en sterke tegenwind, dan loont het voor veel soorten om maar gewoon te wachten tot de omstandigheden verbeteren. Natuurlijk kan het heerlijk zijn om buiten de herfstlucht op te snuiven, maar reken niet al te veel op heel veel vogels. Beter is het om uit te slapen, de kijker eens op te poetsen, een aanmelding naar de plaatselijke vogelwerkgroep te sturen en plannen te maken voor die stralende herfstdag die ook weer komt. Goed leesvoer is de *Veldgids Vogeltrek*, een boek dat juist al die doortrekkers helder beschrijft. Het boek gaat verder waar je met een gewone vogelgids (waarop vogels voornamelijk zittend zijn afgebeeld) een beetje kunt vastlopen.

TIP: trektellen.nl

Wil je trekvogels gaan kijken en een beeld krijgen van welke vogels vliegen en waar? Kijk dan ook eens op www.trektellen.nl. In Nederland staan veel vogelaars in voor- en najaar bijna dagelijks vogeltrek te tellen op zogenaamde telposten; dit zijn plekken waar een goed zicht is op wat er langskomt en waar vaak al jarenlang onderzoek gedaan wordt. De aantallen getelde vogels worden ingevoerd op de [trektellen](http://trektellen.nl)-website. Die geeft daardoor een heel gedetailleerd beeld van de vogeltrek door Nederland. Kijk vooral ook op de kaart voor een actueel beeld van de zichtbare vogeltrek van dat moment door op een locatie te klikken.

Digitale fietsroute-gids

1 jaar voor slechts €9,95

Fietsliefhebbers opgelet!

Neem nu een abonnement op de digitale fietsroute-gids, een initiatief van Fietsen123.nl en de makers van Plus Magazine. U ontvangt dan elke maand per e-mail een fietsroute-gids met een ander thema, zoals bloesemroutes en kastelenroutes. Bovendien heeft elke gids een pagina met route-aanwijzingen om uit te printen. Handig voor op het stuur!

Reageer snel en ontvang:

- **1x gratis gids** met 12 routes door heel Nederland.
- **de mooiste fietsknooppuntroutes** maandelijks in uw e-mailbox.
- **144 routes per jaar** door heel Nederland voor slechts €9,95.

Geschikt voor pc, tablet en smartphone, dus ook onderweg te raadplegen.

Ga naar www.abonneeplein.nl/fietsroute-gids

Vlieg er eens in

Met een nestkastje in je tuin geef je vogels een huis.

Kies voor een zelfbouwpakket of een kant-en-klaar huisje. Hang het kastje op een vrije en veilige aanvliegeroute en bij voorkeur op het (noord)oosten; zo heb je de meeste kans dat de nestkast bewoond wordt. Ook het soort kastje is van belang, want iedere vogel heeft zo zijn eigen voorkeur voor vorm en formaat.

Nell

Je eigen nestkastje bouwen is natuurlijk wel zo leuk. Knutsel het kastje samen in elkaar en versier het naar hartenlust. € 12,99

Bergen

Met een ingang van 32 mm is dit kastje favoriet bij de koolmees. € 12,99

Alton

Dit halfopen nestje wordt o.a. bezocht door merels en roodborstjes. € 13,99

Aldine

Met een opening van 34 mm is dit kastje ook geschikt voor de huismus. € 14,99

Trondheim

Dit nestkastje met een invliegopening van 28 mm is speciaal voor kleinere mezen, zoals de pimpelmees. € 12,99

Alle producten op deze pagina zijn verkrijgbaar via www.vogelbeschermingshop.nl

Wat vliegt daar nou?

JE ZIET MEER MET EEN verrekijker

Tekst [Marion Glaudemans](#) | Fotografie [Barend van Gernerden, Ron Steemers](#)

Hoe vaak gebeurt het dat je in het bos loopt, of op het strand. In de verte zie je vaag iets wat je beter zou willen zien: een ree, een bonte specht of misschien wel een zeehond. Een verrekijker maakt wandelen in het bos of fietsen door de natuur een stuk leuker. En wist je dat er nog veel meer met een verrekijker kan? Heb je bijvoorbeeld wel eens gehoord van digiscoping?

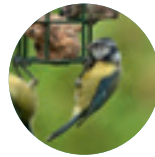

Verrekijkers IN ALLE SOORTEN EN MATEN

Verrekijkers zijn er in alle soorten en maten; er is altijd wel een geschikt model voor jouw wensen. Voor welke kijker je ook kiest, zorg er altijd voor dat je er eentje koopt met kwalitatief hoogwaardig glas en een waterdichte behuizing. Als je die dan ook nog netjes onderhoudt, kan je verrekijker een leven lang mee.

0X

2X

4X

8X

10X

12X

HOE ZIT DAT NU MET DIE GETALLEN?

Op een verrekijker staan altijd twee getallen. Deze getallen geven de vergroting en de diameter van de lenzen aan, bijvoorbeeld 10x40. Dit houdt in dat de verrekijker 10x vergroot en dat de lenzen aan de voorkant van de kijker een diameter van 40 mm hebben. Hoe hoger de vergroting, hoe dichter je een object naar je toe kunt halen. Hoe groter de diameter van de lens, hoe meer lichtinval, hoe helderder het beeld.

Weetje *Wist je dat de verrekijker een Nederlandse uitvinding is? Al in 1608 introduceerde Hans Lippershey uit Middelburg zijn 'Hollandse kijker'.*

Winkel vogelbescherming heeft niet alleen een webshop, maar ook een heel mooie winkel in het midden van het land. De winkel heeft een enorm uitgebreid assortiment aan verrekijkers. De medewerkers kunnen je alles vertellen over de verschillende kijkers en telescopen, die je zelf kunt testen in een fantastische tuin. De opbrengst komt geheel ten goede aan de bescherming van vogels! Kijk voor de route en actuele openingstijden op www.vogelbescherming.nl/winkel.

HOE GEBRUIK JE een kijker?

Begin eenvoudig, met vogels die niet zo snel heen en weer vliegen, zoals een meerkoet of een zwaan, dan kun je goed oefenen. En als je een vogeltje ziet, volg het dan eerst goed met je ogen en richt er dan pas je kijker op (zonder eerst naar beneden naar je kijker te kijken).

Met behulp van digiscoping maak je de mooiste beelden met je eigen telefoon.

DIGISCOPING Digiwat?

Ken je dat? Je zit aan de keukentafel koffie te drinken en ineens zie je een bonte specht in je tuin. Je pakt je telefoon, loopt naar buiten: specht weg. Of je neemt een foto door het raam met als resultaat veel raam en terras en weinig specht. Als je nu eens je verrekijker pakt, die tegen het raam zet en je telefoon hier tegenaan houdt, dan krijg je de prachtigste foto's. Alsof je de mooiste professionele zoomcamera hebt! Dit heet digiscoping.

Vogelbescherming geeft in de winkel in Zeist workshops digiscoping. In deze workshop leer je hoe je de mooiste foto's of filmpjes maakt met je telefoon plus verrekijker of telescoop. Je kunt je eigen camera of verrekijker meenemen, maar dat hoeft niet. Er is voldoende materiaal om mee te oefenen.

De workshop duurt een halve dag en is inclusief lunch. Er is ook gelegenheid om diverse verrekijkers en telescopen uit te proberen. Kijk voor prijzen en datums op www.vogelbescherming.nl/digiscoping.

Kijkers voor kijkers

Ben je toe aan een nieuwe verrekijker of een nieuwe telescoop? Je oude kijker of scoop kan veel betekenen voor de bescherming van vogels in ontwikkelingslanden! Lever hem daarom in bij Vogelbescherming. Vele honderden kijkers kregen al een tweede leven. Zie www.vogelbescherming.nl/kijkersvoorkijkers

Meimaand
Kijkermaand
**IN MEI
LEGGEN
ALLE
VOGELS
EEN EI?**

Dat is een beetje achterhaald, maar mei is wel de maand waarin de meeste vogels druk in de weer zijn met het bouwen van een nestje of zelfs hun eerste kroost al grootbrengen. Niet vreemd dus dat Vogelbescherming in deze maand de Meimaand Kijkermaand organiseert met volop aandacht voor verrekijkers en telescopen.

Want wat is er nou leuker dan onze prachtige vogels van dichtbij te aanschouwen? Trek eropuit en ga mee met een georganiseerde excursie van Vogelbescherming. Of ga zelf op pad met een handige vogelgids onder de arm en geniet van de lente, de zonnestralen en de mooie natuur. En de vogels natuurlijk!

Kijk op www.vogelbescherming.nl/optiek voor alle kijkers en telescopen. Tijdens de Meimaand Kijkermaand vind je daar ook speciale aanbiedingen en activiteiten.

Restaurant aan huis

Vogels kunnen het hele jaar door best wat extra voedsel gebruiken. Ze zullen zich niet volproppen en verleren evenmin om zelf voedsel te vinden. Een voederhuisje in je tuin is dus een goed idee.

Veilig eten

Dit veelzijdige voederhuisje Roskilde heeft verschillende openingen voor zadenmix. Zo kunnen vogels een plekje uitkiezen om veilig te eten zonder het zicht op de omgeving te verliezen. € 19,99

Hangtafel

Hang dit houten voederhuisje Aarhus aan een boomtak of kies een andere plek in je tuin en geniet van de bezoeken die de vogels eraan brengen. € 16,99

Tweede leven

Het Sam energierolpakket bestaat uit een houder die is gemaakt van 100% gerecycled materiaal uit drankverpakkingen. Hierdoor hebben deze houders een mooie, natuurlijke uitstraling én een lange levensduur. Het pakket bevat een houder en drie energierollen van pindameel. Daar zijn vogels dol op en de rollen zitten ook nog eens boordevol calorieën die vogels goed kunnen gebruiken. € 7,99

Onweerstaanbaar

Een mix voor je voedersilo of voor op de tafel. De calorierijke zonnebloempitten, pinda's, haveremout en gierst zijn onweerstaanbaar voor mussen, mezen, roodborsten en vinken. In diverse verpakkingen verkrijgbaar, bijvoorbeeld die van 1,75 liter. € 3,99

Jammie, pindakaas

Vogels zijn gek op pindakaas. Koop wel speciale vogelpindakaas: die is gemaakt van ongebrande pinda's en bevat weinig zout. Lekker én gezond. Kies bijvoorbeeld het variatiepakket met de varianten original, meelworm, bosvrucht en met nootjes. € 7,99

Alle producten op deze pagina zijn verkrijgbaar via www.vogelbeschermingshop.nl

Meerkoeten zijn fel in het verdedigen van hun territorium.

Bruisend vogelleven

Territoriumdrift

Tekst **Ruud van Beusekom** | Fotografie **Hans Peeters, Daniele Occhiato-AGAMI**

Voorjaar in het bos is feest voor de vogelaar: zo veel vogels laten zich zien en horen, er zijn zo veel uitingen in gedrag. Met als rode draad: 'Hier ben ik! Hier woon ik!'

Een grote bonte specht roffelt op een resonerende tak van een berk. In de hoge beuk ernaast hoempt een holenduif; koeren zou ik het niet willen noemen. Boomklevers fluiten luid en duidelijk naar elkaar; wat verder weg is ook de hoge, ijle zang van een boomkruiper te horen. Hoewel de zon al uren op is, zingen er nog steeds merels, mezen en winterkoningen. Dan hoor ik de weinig opvallende zang van een appelvink. Van het meer verderop komen de keffende geluiden van meerkoeten en het brullen van futen.

Bijna alle vogels manifesteren zich tijdens het voortplantingsseizoen met een bepaald geluid, gedrag en uiterlijk, om een partner aan te trekken ('hier ben ik!') en om een territorium te claimen en rivalen af te schrikken ('hier woon ik!'). Het maakt dat een bos in het voorjaar bruist van vogelleven. Vogels die tot voor kort nauwelijks te vinden waren, laten zich nu zien en horen. Het voorjaar is er de aangewezen periode voor, omdat er gebroed moet worden: het voedselaanbod zal de komende weken en maanden een piek bereiken en daar wil je wel je jongen van laten profiteren.

De appelvink is tamelijk agressief en dominant tijdens het eten en drinken, zowel tegenover soortgenoten als andere vogels.

Carnivore vogels, vooral roofvogels, hebben ook een groter gebied nodig dan herbivore vogels om in hun voedsel te voorzien.

Voedselterritoria komen ook veel voor, maar die zijn flexibel van aard.

Een grote zilverreiger zie je vaak een voedselterritorium verdedigen. Met krachtige, diepe vleugelslagen worden indringers verjaagd. Maar als er ergens plotseling veel vis is, dan duiken alle zilverreigers op deze buitenkans en worden er geen territoria verdedigd. Het is niet nodig en zou te veel energie kosten. Want dat is de constante afweging bij vogels: is het de moeite waard om hier energie in te steken?

Territorium in je tuin

Jouw tuin kan zomaar een vogelterritorium zijn. Bijzonder zijn de roodborsten. Zij verdedigen niet alleen in voorjaar en zomer, maar ook in herfst en winter een territorium. Bijzonder is dat bij roodborsten zowel mannetjes als vrouwtjes in het winterhalfjaar een territorium hebben en elkaar dus niet verdragen. Vandaar dat je altijd maar één roodborst tegelijk ziet in de winter. Zie je er twee, dan hebben ze mot! In het voorjaar laat een vrouwelijke roodborst haar territorium los en vormt zij een paartje met een mannetje.

& Te Hooi TE GRAS

Winterse taferelen

Een mooie set
van tien dubbele
wenskaarten met
illustraties van
Michelle Dujardin.

€ 8,99

Pimp it up

Fleur je boom op met leuke metalbirds. De silhouetten zijn gelaserd uit cortenstaal, wat een mooi roestlaagje geeft. Met een eenvoudig tikje van de hamer te bevestigen. In vele soorten en maten verkrijgbaar. Vanaf € 29,95

Bingo!

Niet alleen gezellig om samen te spelen, maar ook leuk om spelenderwijs diverse vogelsoorten over de gehele wereld te leren herkennen.

€ 29,99

Alle producten op deze pagina zijn verkrijgbaar via www.vogelbeschermingshop.nl

Leden van
Vogelbescherming
krijgen op de meeste
producten

10%

korting op de
adviesprijs.

Speelgoed van het jaar

Dit fantastisch in 3D vormgegeven spel was genomineerd voor de titel Speelgoed van het jaar 2019! Het is een uitdagend spel met eenvoudige regels. Als ornitholoog probeer je zoveel mogelijk unieke vogels te verzamelen en de beste leefomstandigheden voor de vogels te creëren. € 49,99

Dichterbij

Met de Stern II 10x42 heb je een heel compacte allround verrekijker. Hij vergroot tien keer, is handzaam en heeft een uitstekende beeldkwaliteit. € 229,-

Vijf tips
om niets te
missen

KINDEREN OP VOGEL- ZOEKTOCHT

Wie zijn voordeur opentrekt, ontdekt direct de wondere wereld van de vogels. Al op de stoep kom je ze tegen. Dus doe je kinderen een verrekijker om hun nek, trek stevige stappers aan en ga eropuit.

Tip:

Teken de vogel die je gezien hebt! Zo kun je de vogel thuis eens rustig opzoeken in je vogelgids.

1.

Kies je locatie

Vogels zijn overal en vogels kijken kan overal. Elke soort natuur heeft zijn eigen vogelsoorten, dus verdiep je van tevoren in waar je naartoe gaat. Goede plekken om vogels te zien zijn plassen, moerassen en meren. Huur bijvoorbeeld eens een bootje en ga op zoek naar de kleine karekiet, de aalscholver of de fuut. Ook in weilanden zijn genoeg vogels te ontdekken. Juist door het open landschap zijn ze snel te herkennen. Je vindt er allerlei soorten ganzen en eenden, maar ook ooievaars en grutto's.

En wat dacht je van het bos? De grote bonte specht, de vink en de boomkruiper hoor je hier eerder dan dat je ze ziet. Vooral in de ochtend klinkt er een heel koor aan vogelstemmen. Je kunt vogels in het bos dan wel moeilijker zien, maar het is ook spannend om bijvoorbeeld op zoek te gaan naar sporen van vogels, zoals uilenballen en spechtgaten.

Vogels zijn overal, je ziet ze letterlijk vliegen. Kijk maar eens in de tuin. Grote kans dat er net een merel eigenwijs van de bessestruik snoept. Of luister eens buiten op straat. Dat gierende geluid is van een groep gierzwaluwen die rakelings over de dakpannen vliegt. Op weg naar school, naar de sportclub en zelfs tijdens een ritje achter in de auto zie je vogels. Op kinderen maken dit soort beelden en geluiden veel indruk. Met de volgende vijf tips zijn vogels niet te missen.

Tip:

Sla in het voorjaar eens ritmisch met een tak op een boom. Als er een grote bonte specht in de buurt zit, zal hij roffelen als antwoord.

2.

Verrekijker om de nek

Een goede verrekijker is eigenlijk een must. Let bij de aanschaf in ieder geval op de vergrotingsfactor en de lichtsterkte. Ideaal is een kijker met een vergrotingsfactor 8 en een lensgrootte van 42 millimeter. Deze verrekijkers worden aangeduid als '8x42'.

3.

Observeren kun je leren

Als je weet wat je ziet, is vogels kijken een stuk leuker. Een goed vogelboek helpt je daarbij, en er zijn ook gratis apps en zoekkaarten waarmee vogels herkennen eenvoudig is. Om een vogel snel te kunnen herkennen, is observeren (goed kijken) belangrijk. Waar kun je bijvoorbeeld op letten?

- 🔍 Hoe groot is de snavel?
- 🔍 Welke kleur en welke vorm heeft de snavel?
- 🔍 Hoe lang is de staart?
- 🔍 Welke kleur(en) hebben de veren van de vogel?

4.

Je outfit

Draag niet te opvallende, felle kleuren. De vogels zien je van mijlvervaren aankomen! Gedekte kleuren zijn het beste, omdat je daarmee als het ware opgaat in de natuur. Vergeet ook niet stevige schoenen aan te trekken en iets te drinken mee te nemen.

Tip:

Toch dat felroze T-shirt aangetrokken? Veel natuurgebieden hebben een vogelkijkhut, waar je beschermd en ongezien kunt turen naar vogels. Check www.vogelkijkhut.nl

Alle kinderen naar buiten

Het boek **Alle kinderen naar buiten** van Jasper de Rooter en Marieke Dijkman is hét grote inspiratieboek om kinderen in contact te brengen met de natuur. Het boek telt 280 pagina's en staat boordevol buitenactiviteiten, spannende proefjes, interessante weetjes, handige zoekkaarten en tips om zelf aan de slag te gaan. **Te koop via www.vogelbeschermingshop.nl voor € 29,95.**

5.

Ontdekken

Voor kinderen is het leuk om een pen en een notitieboekje mee te nemen. Zo kunnen ze noteren welke vogels ze gezien hebben, en waar, hoeveel en wanneer. Jaren later roepen zulke boekjes nog herinneringen op aan de bijzondere momenten in de natuur.

Tip:

Tijdens het kijken naar vogels is er nog meer te ontdekken. Laat de kinderen takken, dennenappels, stenen en ander moois verzamelen. Geef alles thuis een mooi plekje of maak samen een bewaardoos.

Lekker het bos in, om te ravotten en te spotten.

De mooiste plekken in ons land om vogels te kijken.
Natuurjournaliste en schrijfster Monica Wesseling van onder
meer *Een tuin vol vogels*, *Waarom heeft een vogel geen tanden*
en *Het mooiste Nederland* deelt haar favorieten met je.

Tekst Monica Wesseling | Fotografie Jelle de Jong, Marc Guyt - AGAMI

GENIETEN AAN DE RAND

De vogelkijkhut is vernoemd naar de knobbelzwanen die in groten getale aanwezig zijn.

Het baardmannetje laat jaarrond van zich horen.

Het IJsselmeer is natuurlijk een prachtig water van licht, luchten en vogels, maar het leukste ervan zijn misschien wel de randen. De zachte overgangen tussen water en land; daar waar vissen paaien, amfibieën en insectenlarven leven, daar waar volop vogelvoedsel is. Precies zoals Vogelbescherming Nederland samen met anderen nastreeft. Op sommige plekken, zoals in De Bocht van Molkwerum of, zoals de Friezen zeggen 'Bocht fan Molkwar', is dat al dik voor elkaar. It Fryske Gea legde hier in het verleden drie zandeilandjes aan, omgeven door ondiep water waarin zich veel (jonge) vis en waterinsecten ophouden. Een heerlijk gebied met vogels 'in alle soorten en maten', nog voor je de vogelkijkhut De Swan (vernoemd naar de knobbelzwanen die soms met honderden voor de hut en op het IJsselmeer dobberen) bereikt. It Fryske Gea houdt twee van de drie eilanden onbegroeid: ideaal voor broedende kleine mantelmeeuwen, stormmeeuwen en visdiefjes. Ze hebben het 'makkelijk' met vis op twee vleugelslagen afstand. Je kunt ze onmogelijk missen want het gekrijs is oorverdovend. Het derde eiland is wel begroeid en daardoor in trek bij broedende brandganzen, grauwe ganzen en eenden. In het riet rondom broeden bruine kiekendief, kleine karekiet, rietgors en rietzanger. Het opwekkende, bijna optimistische geluid van het baardmannetje (een knikker die op een glasplaat stuitert) is er het hele jaar door te horen. Lepelaars en grote zilverreigers

banjeren door het water, zoekend naar vis. Voorjaar en najaar, als veel vogels op weg zijn van en naar hun broedgebieden, zijn de seizoenen van grote getallen. Van duizenden kemphanen en flink wat sterns en steltlopers. En niet te vergeten de zeearend, de visarend en de kleine zwaan! Oeverlopers en witgatjes zoeken voedsel langs de waterkant. Mooi spul voor de hut, maar ook op het IJsselmeer zelf kun je volop vogels zien. Zo komen er in de nazomer honderden, soms duizenden knobbelzwanen en futen ruien. Aalscholvers vissen er en drogen hun vleugels, kuifeenden duiken naar driehoeksmosselen, meeuwen vliegen over. 🐦

Ontdek de vogels van het IJsselmeer op de fiets en luister naar de podcasts van Camilla Dreef: www.fietsnetwerk.nl/vogelbescherming

De oeverloper zoekt zijn voedsel langs de randen van het IJsselmeer.

Vogelvriendelijke boeren in actie

Hier vind je nog boeren- landvogels

Razende snelwegen, heipalen die de grond in worden gestampt, tractoren en landbouwmachines. Waar vind je nog de rust van het boerenland? Waar buitelen de Kievieten en hoor je het luide en heldere 'gruttoo, gruttoo!' van de grutto? Die plekken zijn er nog wel, maar je moet ze weten te vinden. Gelukkig werken boeren steeds vaker samen om het boerenland weer geschikt te maken voor de boerenlandvogels.

Tekst Mariëtta Nollen | Illustraties Anne-Lieke Struijk-Faber

Wat zijn boerenlandvogels?

De naam zegt het eigenlijk al. Boerenlandvogels voelen zich thuis op het boerenland. Maar niet op intensief bewerkte weilanden en akkers. Daar is vaak maar plaats voor één soort gewas: Engels raaigras of monotone rijen aardappelplanten of maïs.

De bestrijdingsmiddelen die worden ingezet om insecten en 'onkruid' te weren, blijken ook desastreus voor de vogels van het boerenland. Hierdoor vinden kemphaan, veldleeuwerik, grutto en wulp geen leefruimte en voedsel meer en verdwijnen ze gestaag uit ons platteland - zo'n zestig

procent afname sinds de jaren zestig van vorige eeuw.

Vogelbescherming Nederland wil dit tij keren door de vogels weer meer leefruimte te geven. Dit doet ze samen met een netwerk van akker- en weidevogelboeren. Zij passen hun bedrijfsvoering aan, waarvan vogels van het boerenland kunnen profiteren.

Weidevogels hebben weilanden vol bloemen nodig. En ook nattigheid, want vooral in de overgang van ondiepe plas naar drassig land vinden ze veel voedsel. Hun jongen scharrelen graag in soortenrijk grasland. Daar vinden ze insecten, soms eten ze er wel tienduizend per dag.

Akkervogels hebben ook een groter leefgebied nodig. Onder meer door het gebruik van pesticiden nam bijvoorbeeld het aantal patrijzen sinds de jaren zeventig af met 95 procent. Deze vogels hebben akkers vol bloemen en kruiden nodig, een veilige plek voor hun nest en genoeg insecten voor de jonkies.

Grutto

1.

Weelde aan weidevogels in Eemland-Arkemheen

Midden in het land, tussen Hilversum en Amersfoort, liggen de uitgestrekte graslanden van de polder Arkemheen en het Eemland. Centraal in deze polders liggen twee grote weidevogelreservaten. Het ene (1.200 hectare) is van Staatsbosbeheer, het andere (500 hectare) van Natuurmonumenten. Als je hier in het voorjaar fietst, word je verwelkomd door de koning van het weiland, de grutto. Grutto's vinden in het hele gebied van zo'n 8.000 hectare alle ruimte om te eten en te broeden. Veel boeren uit de buurt helpen mee met het weidevogelbeheer. Door deze bundeling van krachten ontstond hier een groot 'openluchtrestaurant' voor vogels. Omdat die vooral in het slik veel voedsel vinden, legden boeren voor hen greppels en plasdrasgebiedjes aan. Ze stellen ook het maaien in de broedtijd uit of maaien om nesten heen. Op steeds meer weilanden bloeien verschillende soorten planten. Vogelbescherming Nederland helpt de boeren daarbij.

Gruttokuiken

Fietsen en wandelen door de polder

In het oer-Hollandse landschap van Eemland en Arkemheen kun je prachtig wandelen of fietsen. In het voorjaar word je gegarandeerd getraakteerd op een concert van vogelgeluiden. Kijk op: www.route.nl/fietsroute/137835 en www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/eemland

2.

De prachtigste polder van Terschelling

Scholekster

Weidsheid, weilanden vol bloemen, grazende koeien en zingende veldleeuweriken in de lucht. In de Terschellinger Polder, aan de Waddenzee-kant van het eiland, kom je ogen en oren tekort. Hier werkte Vogelbescherming Nederland aan het project PolderPracht. En dat leverde een rijkdom aan natuur op. Vooral in de maanden april, mei en juni barst het hier van de weidevogels.

Het project Polderpracht op Terschelling kreeg een vliegende start toen Vogelbescherming in 2014 ruim twee miljoen euro van de Nationale Postcode Loterij ontving. Cruciaal voor het succes was de lokale samenwerking met boeren, kaasmakers, ondernemers en de gemeente.

Dit leverde niet alleen meer weidevogels op, maar ook blijde koeien en heerlijke natuurvriendelijke kaas. Die kun je natuurlijk ter plaatse kopen, maar ook bij sommige supermarkten op het vasteland.

Kijk op www.vogelbescherming.nl/zuivelwijzer

Boterbloem

Fietsen en shoppen

Weidevogels op houten paaltjes gidsen je langs de weidevogelfietsroute op Terschelling. Onderweg kom je langs uitkijkpunten en boerderijwinkels. Je kunt bij de VVV van Terschelling papieren routeboekjes krijgen, en je kunt de Terschellinger polderroute (inclusief lokale verkooppunten) ook gratis downloaden via www.polderprachtterschelling.nl

De boulevard van Amstelland

Onder de rook van Amsterdam, ingeklemd tussen Amstelveen, Amsterdam en de snelwegen A2 en A9, ligt Amstelland. Niet meteen een plek waar je een topgebied voor weidevogels verwacht. Maar dat is het wel. Ook stedelingen vinden hier een oase van rust.

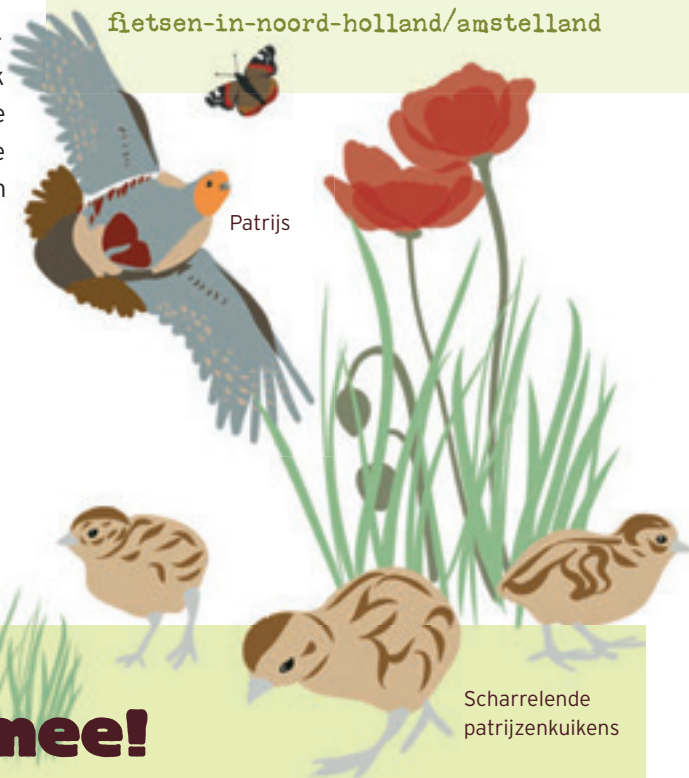
Het groene Amstelland telt zes polders waar lokale boeren samenwerken om de weidevogels in stand te houden. Zo heeft de Bovenkerkerpolder een Rijke Weidevogelboulevard. Een fiets- en wandelpad gidst je daar langs een uitkijkplek en op vier locaties vind je panelen met informatie over het gebied. Acht boeren hebben langs deze route op de kopeinden van hun percelen bloemen ingezaaid. Dat maakt het fietspad en het leefgebied van de vogels nog fraaier.

Ook de Ronde Hoep is de moeite waard. Het waterrijke centrum van deze polder is een reservaat voor weidevogels. Daar vinden ze voldoende rust en voedsel om kuikens groot te brengen. De boeren uit de streek onderhouden dit natuurgebied en komen pas langs met de maaimachines als de kuikens kunnen vliegen.

Rondje Ronde Hoep

Veel Amsterdammers die graag de stad uit fietsen kennen het rondje Ronde Hoep. Linksom of rechtsonder fiets je in een grote ronde van bijna twintig kilometer langs de rivieren Amstel en Waver. Onderweg passeer je historische boerderijen, gemalen en molens. Langs het moeras van Botshol en eindeloze vergezichten over grasland vol koeien. Hollands landschap op zijn mooist.

www.nederlandfietsland.nl/fietsroutes/fietsen-in-noord-holland/amstelland

Patrijs

Scharrelende patrijzenkuikens

Zo help je mee!

Ook veel boeren missen de boerenlandvogels. Een groeiende groep neemt daarom maatregelen om ze terug te krijgen op hun land. Dat betekent onder andere dat zij minder bemesten en anders maaien. En dat ze zorgen voor meer bloemen op hun land, die insecten aantrekken. Vogelbescherming ondersteunt deze boeren, bijvoorbeeld bij het aanschaffen van waterpompen om in het voorjaar het land

onder water te zetten. De vogels vinden juist in de slikkige oevers bij plassen veel voedsel. Na hun wintertrek vanuit het zuiden zoeken ze deze plekken graag op. Jij kunt deze boeren ook helpen. Door boerenlandvogelvriendelijke producten te kopen bijvoorbeeld. Kijk voor een overzicht van deze vogelvriendelijke producten op:

www.vogelbescherming.nl/zuivelwijzer

Tekst Kirsten Dorrestijn | Fotografie Lars Soerink, Jelle de Jong, Marc Guyt - AGAMI

TWITCHER

In de rubriek 'vogelfanaten' komen vogelliefhebbers aan het woord. Ieder zet zich op zijn eigen manier in. Zoals Gert Ottens. Hij is in zijn vrije tijd *twitcher*.

Sakervalk

Grijskopkievit

Als ik op mijn app een alert krijg dat er een vogel in Nederland is gearriveerd die ik nog nooit heb gezien, laat ik vrijwel alles uit mijn handen vallen om ernaartoe te reizen. Ik heb 455 vogelsoorten in Nederland gezien. In totaal zijn er 522 soorten waargenomen. De nummer één twitcher (soortenjager) van Nederland heeft er 484 gezien. Elk jaar twitch ik twee tot zes nieuwe soorten. Soms zijn ze voor het eerst in Nederland. Vaak gaat het om dwaalgasten, trekvogels die ergens een afslag hebben gemist en totaal verdwaald zijn. Samen met een bevriende twitcher rijd ik ernaartoe. Onderweg houden andere twitchers ons op de hoogte of de vogel er nog zit. Dat levert spanning en zenuwen op: zal hij er nog zitten als we straks aankomen ...? Als het een bijzondere soort is, staan er in no time drie- tot vierhonderd vogelaars op zo'n plek. Soms staan we

urenlang te wachten tot ie tevoorschijn komt. Een tijdje geleden heb ik achttien uur op een dijk bij Den Oever gestaan om de sakervalk te zien. We liepen hem net mis. Als zo'n vogel zich wél laat zien, voel ik een enorme blijdschap. Meestal komen ze van ver en hebben ze duizenden kilometers afgelegd. Vaak zijn het echt mooie beesten. Ik geniet ook van 'gewone' vogels in mijn tuin, maar de zeldzaamheid geeft net iets meer. Afgelopen zomer heb ik in Friesland de grijskopkievit gezien. Die komt uit China en Japan. Ik vind het bijzonder dat zo'n beest in Nederland opduikt. Ook het sociale aspect vind ik belangrijk. De meeste twitchers ken ik inmiddels wel. Als je aankomt op zo'n plek wil je natuurlijk eerst de vogel zien. Er komen steeds meer mensen bij en als iedereen hem gezien heeft, beginnen we met elkaar te kletsen."

ONBESPIED

BESPIEDEN

*Mooiste
vogelkijkhutten*

Oog in oog staan met een kluut? Poetsende grutto's op een armlengte afstand? Je kunt het meemaken vanuit een van de vele vogelkijkhutten in ons land. Geen mooiere manier om de natuur te beleven zonder de vogels te verstoren.

We lichten er zes voor je uit.

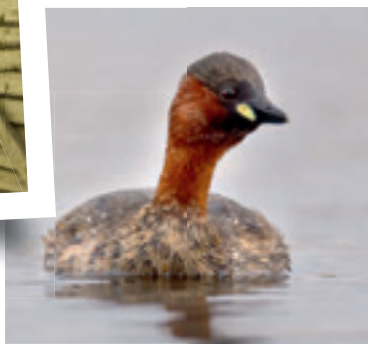

Uitzicht over de plas.

De hut bij de Lepelaarplassen.

De schuwe dodaars, de kleinste futensoort van ons land, laat zich in het voorjaar zien.

VOGELKIJKHUT DE LEPELAAR

Wanneer:

hele jaar door

Locatie:

Lepelaarplassen - Almere, Flevoland

Hinnekende dodaarzen

Het hele jaar door kun je hier watervogels verwachten. In het voorjaar kijk je op een aalscholverkolonie en hinnikende, baltsende dodaarzen op de plas. 's Winters dobberen kuifeenden, tafeleenden en nonnetjes voor de hut. Tijdens de trek maak je kans op ijsvogel en watersnip, en elk moment van het jaar kan er een zeearend overvliegen. Blauwe reiger en grote zilverreiger ontbreken zelden.

Tips

- Trek waterdicht schoeisel aan. Het pad naar de hut kan modderig zijn.
- Maak een praatje met andere bezoekers, vaak hebben zij informatie over leuke vogelwaarnemingen in de buurt.

Bereikbaarheid:

Volg de Oostvaardersdijk (N701) naar het gemaal De Blocq van Kuffeler. Parkeergelegenheid bij het Bezoekerscentrum De Trekvogel, Oostvaardersdiep 16, 1309 AA Almere. Vanaf hier te voet of per fiets. Steek de N701 over (voorzichtig!) en volg het fietspad in zuidoostelijke richting (bewegwijzering naar de hut). Na 1,5 kilometer bereik je het laarzenpad naar de hut. De hut is per rolstoel lastig te bereiken.

www.flevo-landschap.nl/bezoekerscentra/de-trekvogel/3

Vanachter het scherm heb je schitterend uitzicht over de polder.

In de grote groepen foeragerende vogels zijn talloze soorten te ontdekken.

VOGELKIJKSCHEM BALGZANDPOLDER

Wanneer:

voor- en najaar tijdens de vogeltrek

Locatie:

Balgzand - Den Helder, Noord-Holland

Bedelende lepelaars

Vlak voor ons lopen twee jonge lepelaars achter hun moeder aan. Ze schooien om voedsel, want ze hebben altijd honger. In augustus kun je ze hier zien, wanneer de vogels op het Balgzand verzamelen voordat ze naar Afrika vertrekken. Is het hoog water in de Waddenzee, dan komen hier vaak grote groepen steltlopers, om te wachten tot het wad droogvalt en de vogels weer op het slik kunnen foerageren. Vaak zie je grote groepen tureluurs en scholeksters, maar ook kluut, kanoet, bonte strandloper, krombekstrandloper, groenpootruiter en zwarte ruiter.

In augustus kun je lepelaars zien.

Tips

- ✎ Een verrekijker en/of telescoop komt hier goed van pas.
- ✎ De verschillende soorten steltlopers lijken soms bedrieglijk veel op elkaar. Een vogelgids kan uitkomst bieden.

Bereikbaarheid:

Neem de N99 van of naar Den Helder. Volg de borden naar Industrierterrein Oostoever. Ga de brug van het Balgzandkanaal over en meteen aan je rechterkant staat het kijkscherm. Hier ook parkeren.

www.landschapnoordholland.nl/natuurgebieden/balgzand

De wand biedt naar alle kanten uitzicht over de Weerribben.

Zwarte stern

De watersnip is een zeldzame weidevogel, maar op trek nog regelmatig te zien.

OBSERVATIEWAND DE WEERRIBBEN

Wanneer:

tijdens het broedseizoen

Locatie:

Meenteweg - Ossenzijl, Overijssel

Wat zingt er in het riet?

Loop je in het voorjaar over de vlonder naar het kijkscherm, dan hoor je links en rechts van alles zingen tussen het riet. Muzikale trillers van een rietzanger, het staccatoachtige, jazzy liedje van de kleine karekiet of het monotone gesnor van snor of sprinkhaanzanger. Verscholen tussen het groen staat een watersnip en misschien flitst een ijsvogel voorbij. Purperreigers en zwarte sterns broeden in de buurt en kunnen onverwacht overvliegen. Houd de lucht in de gaten, het kan hier allemaal.

Tips

- Op warme voorjaarsdagen kunnen muggen erg enthousiast zijn, neem antimuggenspul mee.
- Maak niet te veel geluid en draag onopvallende kleding.

Bereikbaarheid:

Neem vanaf Buitencentrum Weerribben het fietspad langs het Kanaal Steenwijk-Ossenzijl. Na ongeveer 4 kilometer wijst een oranje bordje naar de observatiewand. Of per auto: bij de brug over het kanaal aan de Meenteweg parkeren en 100 meter lopen naar het kijkscherm.

www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/weerribben

Door zijn hogere ligging biedt de hut een mooi vergezicht.

Met zijn geeloranje dolksnavel is de blauwe reiger een goede jager.

VOGELKIJKHUT BLAUWE KAMER

Wanneer:

vroege voorjaar, voordat er blad aan de bomen komt

Locatie:

Blauwe Kamer - Rhenen, Utrecht

Gluren bij de buren

Vanuit de hut kijk je uit over een plas. Op een eilandje broeden aalscholvers, blauwe reigers en lepelaars in struiken en bomen. Met een goede verrekijker of telescoop zie je hoe de vogels paren, broeden en later in het seizoen hun jongen voeren. Maart en april zijn hier de beste maanden, want als er blad aan de bomen zit, zie je de vogels minder goed. Let ook op rondzwemmende bergeenden, wilde eenden en wintertalingen.

Blauwe reigers en lepelaars

Tips

- Neem de tijd, ga eens rustig een uur zitten en kijk wat er gebeurt.
- Zorg voor warme kleding; als je stil zit kan het koud optrekken.

Bereikbaarheid:

Volg de Grebbedijk tussen Rhenen en Wageningen en neem de afslag naar het pontje richting Opheusden. Voor het veer rechts is de ingang van het uiterwaardengebied Blauwe Kamer. Vanaf de parkeerplaats ongeveer 500 meter wandelen (over de knuppelbrug, de houten loopbrug over het water) naar de vogelkijkhut. Onderdeel van NS-wandeling.

In Het Nationale Park De Hoge Veluwe zijn drie kijkhutten te vinden.

Appelvink

VOGELKIJKHUTTEN HOGE VELUWE

Wanneer:

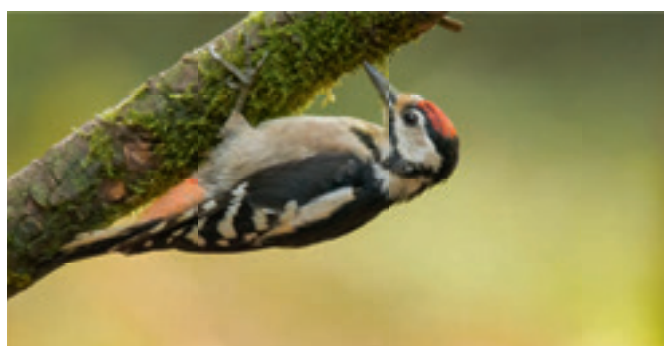
hele jaar door

Locatie:

Het Nationale Park De Hoge Veluwe, Gelderland

Oog in oog met een appelvink

Dit is dé plek om bosvogels van nabij te bewonderen. Mezen, vinken, boomklevers, spechten: noem maar op. Vogels komen bij een plasje drinken en badderen. Met een beetje geluk tref je hier ook een paartje goudvinken of dorstige kruisbekken, of zit je oog in oog met een appelvink! Rijd je door het Park van de ene naar de andere hut, let dan onderweg op. Hier leven edelherten, reeën, wilde zwijnen en moeflons. Eind augustus tot oktober is het bronsttijd voor de edelherten. Een jaarlijks spektakel.

Grote bonte specht

Tips

- Hutten zijn speciaal bedoeld voor vogelfotografen. Vergeet je camera en eventueel telelens niet.
- Vogels kijken maakt hongerig. Zorg voor een smakelijk lunchpakket.

Bereikbaarheid:

Buslijn 106 (Hoenderloo-Otterlo) stopt in het Nationaal Park. Toegang ook per auto mogelijk. Er wordt een entreeprijs gevraagd. Gratis witte fietsen beschikbaar. Er zijn drie verschillende vogelhutten, nabij de ingangen Otterlo, Hoenderloo en Schaarsbergen. Vraag bij de kassa om de exacte locatie.

De visdief verschijnt vanaf maart.

Op www.vogelkijkhut.nl vind je alle vogelhutten van Nederland.

Kemphaan

In de zomer is Skrok het thuis voor kluten en hun kroost.

VOGELKIJKHUT SKROK

Wanneer:

hele jaar door

Locatie:

weidevogelreservaat Skrok - Wommels, Friesland

Kempende kemphanen

Vanaf maart krijgen weidevogels het voorjaar in de kop. Ze baltsen en broeden. Maken elkaar het hof en mannen vechten om het mooiste meisje. Je kijkt uit over weilanden en een plas met kieviten, tureluurs en kluten. In het voorjaar trekken groepjes kemphanen voorbij en soms houden ze hier ook hun toernooi-gevechten met opgezette kragen. 's Zomers paraderen hier kluten met hun jongen of scharrelen bergeenden met grote groepen jonkies over het slik. In het najaar trekken watersnippen en andere steltlopers voorbij.

Tips

- ✎ 's Ochtends vroeg en tegen de avond zijn vogels vaak het actiefst. Dus: vroeg opstaan loont!
- ✎ Weidevogels zijn vaak goed te fotograferen. Steeds meer mensen doen dit met behulp van hun telescoop: digiscoping. Meer informatie: www.vogelbescherming.nl

Bereikbaarheid:

Vanaf Wommels richting Easterein volgen. Eerste afslag links, Swynzerpaad op. Aan het eind is een parkeerplaatsje bij de hut. In de nabijheid ligt het natuurreservaat Skrins (Easterlittens) met ook een vogelkijkhut.

www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/skrok

De mooiste plekken in ons land om vogels te kijken.
Natuurjournaliste en schrijfster Monica Wesseling van onder
meer *Een tuin vol vogels*, *Waarom heeft een vogel geen tanden*
en *Het mooiste Nederland* deelt haar favorieten met je.

Tekst Monica Wesseling | Fotografie Harry Jamont, Merijn Koelink, Jankees Schwiebbe, Jari Peltomäki - AGAMI

WATER- WEELDE

Haringvliet bij Tij

De doortrekkende visarend zorgt voor spektakel.

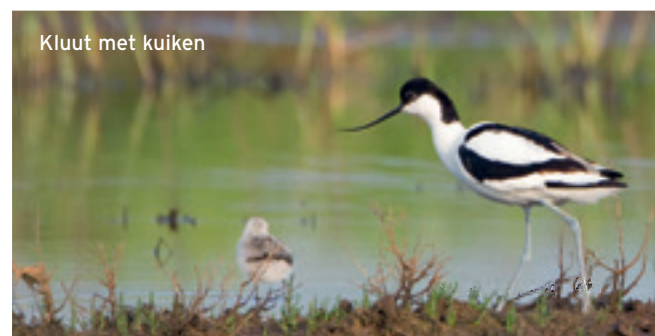
Doordat er meer geschikt leefgebied is bijgekomen, hebben blauwborsten de afgelopen decennia een flinke opmars gemaakt in ons land.

In en rond het Haringvliet is de afgelopen jaren door zes organisaties: Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Wereld Natuur Fonds, Ark Natuurontwikkeling en Sportvisserij Nederland, hard gewerkt aan een natuurlijker Haringvliet. En heus, 'Droomfonds Haringvliet' is gelukt. Buitendijkse polders veranderden in brakke slikken en schorren, bestaande natuurgebieden kregen een opknopbeurt en kale oevers werden vogelparadijzen van ondiep water met vogelbroedeilanden. Sinds begin 2019 staan de Haringvlietsluizen af en toe op een kier en hebben zalmen, stekelbaarsjes en andere trekvisen weer de mogelijkheid om vanaf zee de rivier op te zwemmen. Ook voor vogels een belangrijke ontwikkeling. Het Vogelobservatorium Tijn aan de rand van het natuurgebied Scheelhoek bij Stellendam op Goeree-Overflakkee mag je eigenlijk niet missen. Het observatorium is een prachtig vormgegeven vogelkijkhut op een ideale plek. Jaarrond kijk je hier je ogen uit. Lente en zomer brengen voor de hut foeragerende lepelaars (ze broeden op Quackjeswater), zilverreigers en aalscholvers. Meeuwen, visdiefjes en grote sterns vliegen krijsend af en aan; ze broeden op de eilandjes nabij de hut en hebben het druk met vissen. Op het slik rondom de hut scharrelen kluten, scholeksters en andere steltlopers; eenden zijn altijd wel te zien. De herfst houdt nog steeds lepelaars in de kijker, maar brengt ook topattracties als doortrekkende visarenden (herkenbaar aan hun witte kop)

en zeearenden. Met een spanwijdte van respectievelijk 1,5 en 2,2 meter zijn ze onmogelijk over het hoofd te zien. Zeearenden zijn eigenlijk jaar rond wel te zien, onder meer de vogels die in de Biesbosch broeden. Herfst en winter brengen ook enorme groepen eenden en ganzen in alle soorten en maten. De vogels slapen en rusten op het veilige water. Relatief veilig; zeearenden snacken graag een eendje.

Kijken vanuit de hut is heerlijk; een bezoek aan een van de natuurgebieden ook. De opgeknapte en nieuwe natuurgebieden zijn stuk voor stuk het bekijken meer dan waard. Tiengemeten bijvoorbeeld met zijn jubelende veldleeuweriken, blauwborsten, lepelaars, eenden, fazanten en tientallen andere soorten. Vogels in een schitterend landschap. Wat wil een mens nog meer? 🐦

Voor meer informatie, wandel- en fietsroutes, vogelspot- en visplekken: www.haringvliet.nu

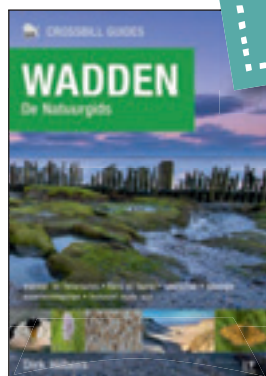
Kluut met kuiken

Voor elk wat wils INSPIRERENDE BOEKEN

In de webshop en de winkel van Vogelbescherming vind je een breed assortiment boeken en gidsen over vogels en natuur voor jong en oud, beginnende vogelliefhebber en ervaren vogelaar. Wij doen je alvast een paar suggesties.

Als lid van
Vogelbescherming
ontvang je vaak een
leuke korting!

Natuurgidsen Veluwe en Wadden

Met deze gidsen ontdek je de prachtige natuur in Nederland. Of je nu op zoek bent naar vogels, andere dieren of planten, je vindt ze gemakkelijk met deze praktische gids op zak. Daarnaast staan er de mooiste wandel- en fietsroutes in en vind je een uitvoerige beschrijving van het specifieke landschap. Een ideale gids voor de beginnende natuurliefhebber.

Wadden: € 25,99; Veluwe: € 22,99

Roofvogelgids

In dit prachtig geïllustreerde boek, met meer dan 500 foto's van Europese topfotografen, vind je alle broedende roofvogels van Europa. Een must-have voor de roofvogelliefhebber.

€ 32,50

Waarom krijgt een specht geen koppijn?

Kan een merel dronken worden? Gaat een koolmees weleens vreemd? In dit leuke weetjesboek worden de 100 grappigste, verrassendste en opvallendste vogelvragen beantwoord.

€ 19,90

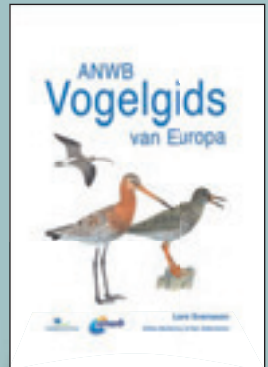

Vogel- sporen

Lees en leer alles over het herkennen van vogels, bijvoorbeeld door het

vinden van een veertje, uitwerpselen of pootafdruk. Met meer dan 1.000 illustraties en 350 pagina's is dit een unieke uitgave.

€ 25,-

Vogelgids van Europa

Dit is de meest complete vogelgids voor elke vogelliefhebber. Met alle ruim 770 vogelsoorten in Europa. Lees en bekijk alles over hun uiterlijk, leefgebied, broedgebieden en trekroutes.

€ 36,50

200 vogels in minigids

Met deze handige uitklapper herken je in één oogopslag de meest voorkomende vogels van Nederland en België. De ideale begeleider voor wandelingen en vogelexcursies!

€ 6,95

Al deze boeken zijn verkrijgbaar via www.vogelbeschermingshop.nl en in de winkel in Zeist.

Met één simpele druk op de knop alle gewenste informatie bij elkaar. Daarna in je eigen tempo, in je eigen comfortabele huis, rustig alles doornemen. Alles digitaal, gemakkelijk en voordelig.

Slim, Slank & Gezond

AFVALLEN DOOR GEZOND TE ETEN

Ook slanker worden en blijven? Samen met diëtist Mary Stottelaar gaat het lukken. Geen punten tellen, strak dieet of moeilijke recepten, maar afvallen door slim en gezond te eten met het **Slim, Slank & Gezond-programma** van Plus Magazine. Praktische hulp, slimme tips en lekkere dagmenu's met een handige boodschappenlijst om te printen. Maar ook met makkelijke tussendoortjes. Zo is slank worden en gezond eten geen moeilijke opgave.

Foto's Cees Rutten

BESTEL NU EN ONTVANG:

- Ons programma voor slechts €19,95 i.p.v. €24,95.
- 365 smakelijke dagmenu's, speciaal ontwikkeld door Mary.
- Een boodschappenlijst voor een hele week.
- 5 praktische video's met Mary.
- Alle veelgestelde vragen met antwoorden verzameld in één handig document.
  - Veel achtergrondinformatie over een gezonde leefstijl, ook bij feest- en verjaardagen.

Nu slechts
€19,95

Diëtist Mary Stottelaar.

Pilates Basic

GEEFT JE KRACHT EN BALANS

In úw tijd, in úw huiskamer, in úw tempo.

Traint u met ons mee? Gewoon lekker thuis.

Pilates Basic-training is dé sport voor een sterker en flexibeler lichaam. Aan de hand van speciaal ontwikkelde instructie-video's kunt u twee keer per week balans- en krachtoefeningen doen, waarmee u uw rug- en (onder) buikspieren versterkt. Geef uzelf kracht en voel u (weer) fit en gezond dankzij Pilates Basic van Plus Magazine.

Nu slechts
€14,95

BESTEL NU EN ONTVANG:

- Onze cursus Pilates Basic voor slechts €14,95 i.p.v. €19,95.
- 24 duidelijke instructievideo's (10 à 15 minuten) voor 3 maanden training.
- Een eenvoudige handleiding.
- Een volwaardige training, ontwikkeld onder supervisie van een fysiotherapeut.

Pilates- trainster Erica Bakker.

Grauwe vliegenvangers **in Fries tuinparadijs**

Tekst en fotografie **Wil Leurs**

Vijf jonge grauwe vliegenvangers vlogen vorig jaar uit in de tuin van fotograaf Wil Leurs, exact op de dag dat het zomer werd. Iets om trots op te zijn, want Wil maakte van zijn tuin in Friesland een perfect leefgebied voor deze en andere vogels. Hoe deed hij dat, en hoe kun jij zo'n vogelparadijs van je tuin maken?

Van biljartlaken naar
kleine bloemenweide.

De zomer kon voor ons niet mooier beginnen dan met deze jonge grauwe vliegenvangers. We zijn dan ook best trots, want dat broedsucces is een beetje maatwerk, dat wij hebben geleverd. Door ervoor te zorgen dat er voldoende insecten in onze tuin kwamen, zagen we het broedsucces alsmaar toenemen."

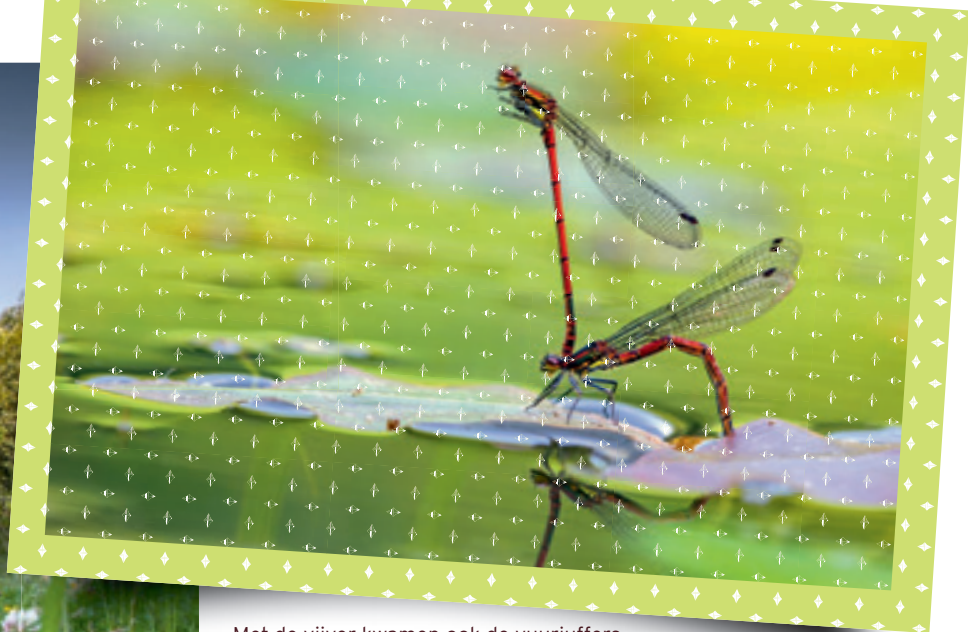
"In ons eerste jaar in Friesland lukte het de vliegenvangers - die op de Rode Lijst van bedreigde vogels staan - amper één jong groot te brengen. In de twee jaar daarop was het niet veel beter. Maar toen wij de tuin ombouwden tot een aantrekkelijke tuin voor insecten, ging het broedsucces met sprongen vooruit. Meer biodiversiteit heeft wel degelijk een positief effect op tuinvogels. Met wat simpele aanpassingen kan iedereen heel veel bereiken, zelfs in een kleine tuin."

Rozen en hortensia's: niks voor insecten

"Hoe wij dat gedaan hebben? Onze tuin stond vol prachtige rozen en hortensia's. Mooie planten met een hoge sierwaarde, maar het zijn kleine onzichtbare ecologische rampjes voor insecten. De rozen gaan vaak niet volledig open waardoor de o zo belangrijke nectar onbereikbaar is voor bijen, hommels en zweefvliegen. En de roze en blauwe bloemen van de hortensia's zijn allemaal steriel en produceren dus geen nectar. Mooi voor wat kleur in de tuin, maar voor insecten volledig waardeloos."

In de tuin vindt de vliegenvanger voldoende voedsel voor zijn jongen.

Met de vijver kwamen ook de vurjuffers.

Het resultaat van Wils inspanningen: een nest vol jonge vliegenvangers.

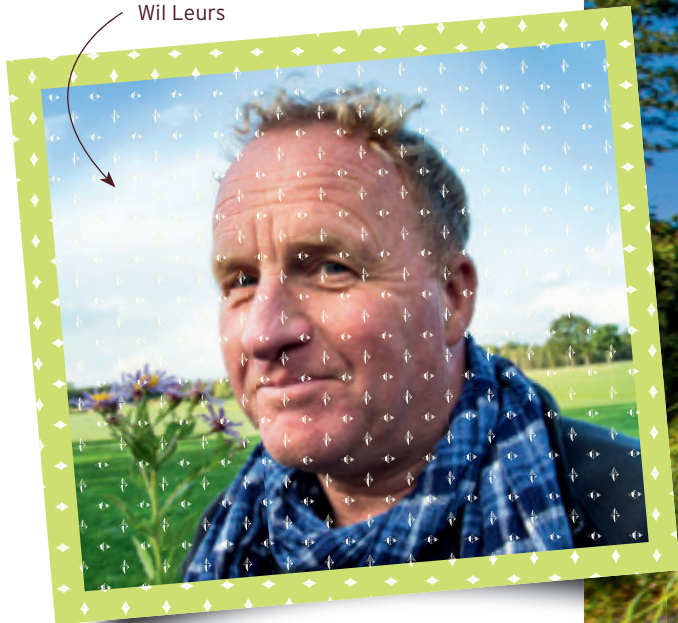
“We hebben daarom vrijwel alle rozen en hortensia’s vervangen door planten waar insecten wél blij van worden. Zoals stijf ijzerhard (*Verbena bonariensis*) met zijn donkerpaarse bloemen, herfstaster (*Aster novae-angliae*) en de inheemse grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*), een plant die het goed doet langs de vijver, maar ook zeker droog kan staan. En vlinders zijn er dol op. De insecten kwamen massaal en daar werden de grauwe vliegenvangers weer blij van.”

Geen biljartlaken

“Daarna hebben we het grasveld in de voortuin flink aangepakt. We hebben het omgetoverd van een strak biljartlaken naar een kleine bloemenweide. Ook daar waren de insecten enthousiast over. We zagen het broedsucces van de grauwe vliegenvanger dat jaar toenemen: dat ging van één jong naar vier jongen!”

Wil Leurs

De vijver trekt insecten aan, waar de vogels van profiteren.

“Dat biljartlaken toverden we om door het in te zaaien met een zaadmengsel met verschillende klaversoorten, smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), pinksterbloem (*Cardamine pratensis*) en gewone brunel (*Prunella vulgaris*). Om het gras te remmen in zijn groei hebben we grote en kleine ratelaar ingezaaid. Ratelaars noem je met een moeilijk woord halfparasieten. Want omdat ratelaars zelf nauwelijks wortels hebben, hechten ze zich aan de wortels van gras en zo krijgen ze hun voedingsstoffen binnen. Ze pakken als het ware de voeding af en remmen daarmee de groei van gras, waardoor we minder vaak hoeven te maaien. Daarnaast heeft een ratelaar prachtige, gele bloempjes waar veel insecten op afkomen. Een aanrader dus.”

Veertien jonge vliegenvangers

“De aanleg van de vijver bracht nóg een nieuwe voedselbron naar de tuin:

waterjuffers en libellen. Dit zijn vliegende juweeltjes, maar ook eiwitrijk voedsel voor vogels. Na de aanleg van de vijver zagen we een significante toename van het aantal jonge grauwe vliegenvangers dat uitvloog. In 2017 gingen we namelijk van één paartje vliegenvangers naar twee paartjes en samen brachten die negen jongen groot. Als bonus ging een van de twee paartjes voor een tweede keer broeden, waardoor de teller dat jaar kwam te staan op veertien jongen! We konden ons geluk niet op.”

Groot dikkopje op smalle weegbree.

De vliegenvanger
in zijn element.

Het grootste gezondheidsmagazine

+gezond

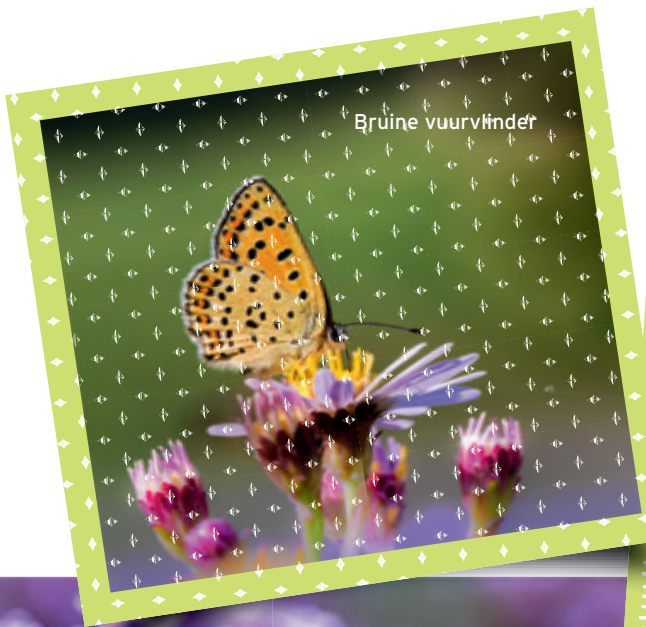
Het grootste
gezondheidsmagazine

6 X voor
maar
€19,95

Gezond en actief ouder worden: wie wil dat niet!
Je wilt gezonder eten, beter slapen, bewegen,
ontspannen en eindelijk afvallen. Niet streven naar
een sixpack, maar naar meer energie en veerkracht.
Hoe? +gezond informeert en inspireert

Word nu abonnee! ☎ 088-435 0800 of ga naar
www.abonneeplein.nl/voordeel en vul de code ST2ZT in.

Insecten en vlinders zijn dol op ijzerhard.

Genieten in optima forma

"Je kunt de grauwe vliegenvanger zien als een soort graadmeter voor onze inspanningen; door de toename van het aantal jonge vogels zagen wij dat we op de goede weg waren. Uiteraard profiteert niet alleen de grauwe vliegenvanger van de biodiversiteit in onze tuin, maar ook andere zangvogels, zoals de braamsluiper, de spotvogel en de bonte vliegenvanger. Ze zijn allemaal dolgelukkig met het gevarieerde menu aan insecten en voor ons is het genieten in optima forma!"

Maak jezelf blij met vogels dichtbij

Vul je postcode in op www.mijnvogeltuin.nl, ontdek welke vogels er bij jou in de buurt leven en ga aan de slag met de gratis Groen & Doen adviezen voor in je tuin.

Zo wordt tuinieren leuker, groener én je krijgt als bonus een hoop gevleugelde vrienden. Van balkon tot landgoed, de vogeltips houden rekening met jouw woonsituatie: of je nu een balkon hebt, een kleine of een grote tuin. Zo kun je op een balkon in een paar grote potten bijvoorbeeld zonnebloemen zaaien. Die leveren sfeer en in najaar en winter voedsel voor mezen. Kool- en pimpelmezen komen daardoor opeens vlak bij je raam. Heb je een ruime tuin? Dan kun je de vogels met een paar goed gekozen struiken een broedplek én voedsel bieden.

Het hoeft niet zo ingewikkeld

"Tot slot nog een paar motiverende woorden. Als tuineigenaren kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan een stukje herstel van de biodiversiteit. Begin klein: door de grasmaaier wat vaker te laten staan (wat weer goed is voor het milieu, minder uitstoot) krijg je vanzelf meer bloemen in je tuin, zoals klaver en madeliefjes. Het hoeft allemaal niet zo ingewikkeld te zijn." 🐛

Arjan Dwarshuis

Recordhouder **Arjan Dwarshuis**

Voor alle vogels de wereld rond

In 2016 verbrak Arjan Dwarshuis het wereldrecord vogels kijken: niemand zag in één jaar meer verschillende soorten dan hij. Sindsdien verschijnt Arjan geregeld in de media, hij is onder meer bekend van de tv-programma's In de ban van de Condor en BinnensteBuiten, en valt hij op door een ongebreideld enthousiasme voor vogels én hun bescherming.

Arjan is met recht een vogelaar *pur sang*.

De witnekkalkopkraai, het hoogtepunt uit Arjans reis.

XX

Het welbekende roodborstje werd door Arjan geteld op de eerste dag van zijn 'big year'.

XX

Deze jonge vogelaar - Arjan is 29 - vatte het plan op om in één jaar tijd zo veel mogelijk soorten vogels waar te nemen. Zo'n vogeljaar wordt een 'big year' genoemd. Van de ruim 10.000 vogelsoorten die er wereldwijd zijn, stopte de teller uiteindelijk op 6.852. Een nieuw wereldrecord. Van tevoren had hij zich tot doel gesteld om in dat ene jaar 7.000 soorten te zien, wat neerkwam op gemiddeld 19 nieuwe vogelsoorten per dag. En via een meticuleuze aanpak lukte dat dus ook grotendeels. Zo kreeg hij het bestaande record, een jaar eerder door de Amerikaanse vogelaar Noah Stryker gevestigd, uit de boeken. Zo'n wereldrecordpoging is misschien geen voor de hand liggende droom, maar veel vogelaars en vogelliefhebbers (of andere fanatici) herkennen er waarschijnlijk toch wel iets in.

40 landen, 366 dagen

Voor zijn recordpoging bezocht Arjan 40 landen in 366 dagen (2016 was een schrikkeljaar). In z'n eentje had hij het mogelijk niet gered, en daarom waren op iedere etappe bevriende vogelaars en lokale gidsen mee. Dag en nacht

ging hij door met vogels zoeken. Want uilen en andere nachtvogels mochten natuurlijk niet ontbreken op zijn lijst. "Ik had verwacht dat dit big year me volledig zou uitputten, maar het tegenovergestelde is waar", zegt Arjan nu. "Ik heb zulke gave dingen meegemaakt en zulke mooie vogels gezien. Het was eigenlijk een grote flow, en die gaat nog steeds een beetje door."

Vogels voor, vogels na

Aantallen zijn belangrijk voor hem. Toch is het vogelen voor Arjan méér dan het afvinken van vogelnamen. "Ik vind alle facetten aan het vogels kijken interessant: herkenning, evolutie, gedrag, bescherming. Het achterliggende doel van mijn wereldrecordpoging was om zoveel mogelijk mensen te laten zien hoe fascinerend de natuur is en dat het belangrijk is die te behouden." Arjan is dan ook al van kinds af aan bezeten door vogels. Hij groeide op in Scheveningen en al vroeg waren het strand en de duinen zijn biotoop. Tot hij op het strand een verzwakte aalscholver vond en deze naar een dierenarts bracht. Deze heeft de vogel niet kunnen redden, maar het zaadje was geplant bij Arjan. Hij wilde steeds meer vogels zien en er over weten. Vrijwel iedere dag, weekend en vakantie

kwam in het teken van vogels te staan en hij leerde vogelaars kennen die hem de kneepjes van het vak bijbrachten. Arjan zoog het allemaal op als een spons en verruimde zijn blik steeds meer: eerst in Nederland, later erbuiten.

Nederland – vogelland

En zo begint zijn grootste vogelavontuur ooit op nieuwjaarsdag 2016 met een zingende merel in het vertrouwde Scheveningen. Via een uitgekende route door de Zeeuws-Zuid-Hollandse Delta ziet hij die dag 117 vogelsoorten, wat voor Nederlandse begrippen – zeker in de winter – een behoorlijk aantal is. Nederland is met zijn grote verscheidenheid aan biotopen dan ook bijzonder vogelrijk, en dus een uitstekend startpunt voor zijn big year. Het leuke van zo'n jaar is dat iedere vogel telt, of hij nou zeldzaam is of niet. Arjan is die eerste dag dus even blij met een roodborst als de zeearend die hij ziet. Gedurende dat jaar is Arjan maar weinig thuis, want er valt elders meer te zien. Toch hoort hij bijvoorbeeld zijn enige bosuil van 2016 in Amsterdam, op doorreis van Australië naar Israël. Na thuiskomst is hij regelmatig in de media te vinden en geeft hij lezingen en excursies in heel Nederland: alles om zijn geliefde vogels voor een zo groot mogelijk publiek toegankelijk te maken.

De merel is een van de 6.852 soorten die geteld werden voor de recordpoging.

Vele hoogtepunten

Met zoveel vogels, die in een bijna continue stroom aan hem voorbijvlogen, is het natuurlijk moeilijk voor Arjan om aan te geven welke hem het meest is bijgebleven. Onder andere de Filipijnse apenarend, de witbuikwipstaart en de hoorngoean (de laatste twee uit Zuid-Amerika) scoorden hoog. Zeldzame soorten waar hij erg zijn best voor heeft moeten doen. Maar uiteindelijk kiest hij voor de witnekkaalkopkraai in Ghana: "Mijn eigen David Attenborough-moment. Als kind zag ik een documentaire van hem over de witnekkaalkopkraai. Attenborough zat gehurkt voor het nest van deze unieke junglevogel. En daar zat ik dan twintig jaar later. Omdat van mijn recordpoging een film is gemaakt, was er een filmcrew bij. Toen stond ik ineens net als Attenborough voor het nest en kwam de witnekkaalkopkraai aangevlogen toen ik in de

De witbuikwipstaart zag Arjan in Zuid-Amerika.

camera stond te praten. Ik was echt diep ontroerd door de mix van jeugdherinnering en het aanschouwen van zo'n mooie vogel."

Inzamelingsactie

Toch kreeg Arjan na zijn record ook kritiek op de wel heel grote ecologische voetafdruk van al zijn vliegtrips. Dat realiseert hij zich terdege. Daarom heeft hij alle vluchten in ieder geval gecompenseerd. Bovendien doet hij ook iets terug door zijn inzamelingsactie ten bate van het Preventing Extinctions Programme. Via dat programma van de wereldwijde natuurbeschermingsorganisatie BirdLife International, waarvan ook Vogelbescherming Nederland onderdeel is, worden reddingsacties in gang gezet voor vogels die dreigen uit te sterven. Hij wil € 100.000 inzamelen. Ook heeft Arjan een boek geschreven over zijn big year en van de opbrengst van dit boek gaat een deel naar dit goede doel. 🐾

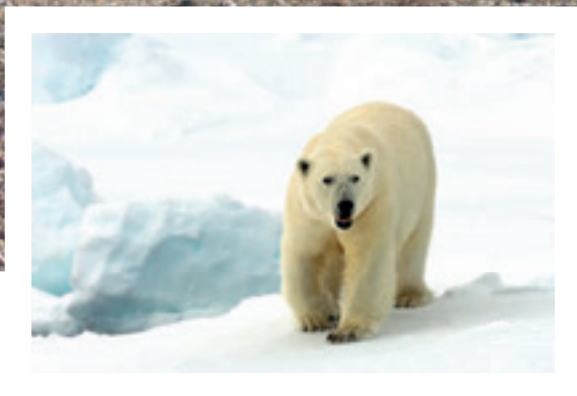
Boek 'Een bevloggen jaar'

'Een bevloggen jaar' is naast een beschrijving van zijn vogeljaar tegelijk ook een reis door het leven van Arjan Dwarshuis. De reisverhalen uit verre oorden onderbreekt hij met jeugdherinneringen. Ook voor wie niet zo'n fanatieke vogelaar is, leest het boek als een boeiend reisverhaal met een prangende boodschap over natuurbescherming. Het boek is te koop in de winkel van Vogelbescherming en via vogelbeschermingshop.nl. Je helpt op die manier de bescherming van vogels. Meer weten over Arjan of geld doneren voor het Preventing Extinctions Programme?

Kijk op www.arjandwarshuis.com

DE MOOISTE VOGEL-

Tienduizenden overvliegende kraanvogels bij Berlijn. Honderden kleurrijke papegaaiduikers op de Farne Islands. Massale najaarstrek van zangvogels en roofvogels bij Falsterbo in Zuidoost Zweden. Zeevogels, walvissen en ijsberen op Spitsbergen. Fascinerend om dit in het echt te beleven én je te realiseren dat we dit natuurschoon moeten beschermen.

Het hele jaar door organiseren gespecialiseerde reispartners van Vogelbescherming de prachtigste vakanties met een onvergetelijke ervaring van vogels en natuur.

De veelal lokale natuurgidsen laten je daarbij niet alleen de mooiste plekken zien, maar leren je ook vogels te herkennen. Uiteraard wordt er op een verantwoorde en respectvolle manier omgegaan met de natuur.

EN NATUURREIZEN!

ÉÉN VAN ONZE REIZEN:

EASY BIRDING LEDENREIS GAMBIA

“Ik heb vandaag al meer mooie gekleurde vogels van dichtbij gezien, dan in de rest van mijn leven”
Deelnemer Huub loopt met een brede grijns langs de Kotu Creek. Het is pas de eerste vogeldag van onze Vogelbeschermingsreis naar Gambia en gele, blauwe, felgroene en knalrode vogels vliegen ons om de oren. Ijsvogels die vlakbij op een takje zitten. Slangenhalsvogels die dicht voor ons opduiken. Of oranje wevers die bijna op onze voeten neerstrijken.

Op www.vogelbescherming.nl/reizen vind je een keur aan reizen, van korte 3-daagse trips tot uitgebreide rondreizen in binnen- en buitenland. Onze reispartners ondersteunen het werk van Vogelbescherming.

Vogelbescherming
NEDERLAND

WWW.VOGELBESCHERMING.NL/REIZEN

Tekst **Kirsten Dorrestijn** | Fotografie **Lars Soerink**

VOGEL- FOTOGRAAF

In de rubriek **Vogelfanaten** komen vogelliefhebbers aan het woord. Iedereen houdt op zijn eigen manier van vogels. Zoals **Lars Soerink**. Hij werkt bij **Vogelbescherming Nederland** en is vogelfotograaf.

Zomertortel

Nachtzwaluw

Toen ik een jochie van vijf was, deed ik niets liever dan in mijn grote, groene jas met diepe zakken het bos in trekken. Die zakken vulde ik dan met kikkers, kevers en gewonde vogeltjes. Ik nam ze mee om aan iedereen te laten zien hoe mooi ze waren.

Toen ik zes werd, kreeg ik als welkomstcadeau bij een abonnement op Donald Duck een klein, plastic cameraatje. Mijn ouders vonden het een goed idee als ik foto's zou maken van de dieren, in plaats van ze levend of halfdood mee naar huis te nemen. Op een gegeven moment publiceerde ik mijn eerste reportage in Vrije vogels, het jongerenblad van Vogelbescherming. Daarna volgde het tijdschrift Grasduinen en later tekende ik een contract bij fotobureau Foto Natura.

Veel vogelfotografen zetten vogels op een playboyachtige manier neer, er mag geen veertje verkeerd zitten. Ik laat liever zien hoe vogels ruïen, of hoe ze ploeteren om voldoende rupsen te voeren aan hun jongen. Als ik een ultieme foto heb gemaakt, voel ik me euforisch. Laatst heb ik een nachtzwaluw op De Hoge Veluwe gefotografeerd

zoals ik dat al tien jaar wilde. Ik had een groothoeklens aan een tak geknoopt en drukte af terwijl het laatste zonlicht over de paarse heide streek.

Fotograferen werkt voor mij heel meditatief. Laatst lag ik op mijn buik in een schuiltentje aan de rand van een akker in Zeeland om zomertortels te fotograferen. De plantjes op de voorgrond wilde ik als groen waas gebruiken, met daarachter de roestig gekleurde vogels. Dan tuur ik door de telelens tot ik iets zie ontstaan dat als foto kan werken.

Als ik in mijn schuiltentje lig, komen er opeens allerlei dieren te voorschijn. Dan realiseer ik me hoeveel je verjaagt met je menselijk postuur. Dat maakt me soms triest. Als fotograaf moet ik vaak door heel veel kaalkap, misère en habitatvernietiging heen, op zoek naar de laatste plekken van bepaalde vogels." 🐦

www.vildaphoto.net

Bonte strandlopers

Gevangen door het tij
Rust en ruimte
**VOOR
WADVOGELS**

Tekst **Gert Ottens** | Fotografie **Jouke Altenburg, Jelle de Jong** | Illustratie **Schwandt Infographics**

Weinig vogelervaringen zijn zo spectaculair als de wolken steltlopers van de Waddenzee. Toch is zo'n zwerm vogels niet altijd goed nieuws.

Te vaak vliegen ze op doordat ze worden verstoord. Daar doet Vogelbescherming iets aan. En je kunt meehelpen, door te genieten van vogels waar en wanneer dat kan en ze met rust te laten als het moet.

Een paar uur voor hoogwater heb je kans honderden kanoeten te treffen.

Het is bekend dat het Waddengebied het hele jaar door zeer vogelrijk is. Op het hoogtepunt verblijven er weleens meer dan zes miljoen vogels tegelijk. Zelf genieten van enorme aantallen steltlopers in het Waddengebied? Ga dan eens tijdens een zomerdag bij het Friese Westhoek of Zwarte Haan de dijk op. Als je een paar uur voor hoogwater aan de buitendijkse voet van de dijk gaat zitten, laten tienduizenden bonte strandlopers, rosse grutto's, krombekstrandlopers, kanoeten, kluten en andere wadvogels zich zien. Voor het tij uit komen ze steeds dichterbij. Bij hoogwater is er nog maar een klein stukje over waar ze allemaal op terecht komen. Zo'n 'hoogwatervluchtplaats' is een fantastisch gezicht en maakt meteen het belang duidelijk van de Waddenzee als plek om te foerageren en te rusten.

Gevangen door het tij

Vooral steltlopers die in noordelijker streken broeden, komen tijdens hun trek naar Zuid-Europa en Afrika bijtanken in de Waddenzee. Daarvoor is het gebied

Herken alle vogels van het Waddengebied snel en gemakkelijk met de gratis app Wadvogels.

zelfs een van de belangrijkste plekken ter wereld en dus terecht tot Werelderfgoed benoemd door UNESCO.

De droogvallende delen van de Waddenzee bieden veel voedsel, maar zijn slechts twee keer per dag een paar uur beschikbaar tijdens laagwater.

Bij hoogwater rusten de vogels uit op de hoogwatervluchtplaatsen, plekjes langs de randen van het wad die niet onderlopen. Zonder deze rust hebben ze eenvoudigweg niet genoeg energie om hun ongelofelijke reizen te overleven. Zulke essentiële hoogwatervluchtplaatsen zijn helaas dun gezaaid en daarmee een kwetsbare schakel.

Houd honden
aangelijnd in
de buurt van
groepen vogels.

Verstoring voorkomen

Zeker 26 vogelsoorten die afhankelijk zijn van de Waddenzee gaan in aantal achteruit. Daarom maakt Vogelbescherming zich - samen met andere partijen - sterk voor het herstel van het gebied. Onder de noemer 'Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen' hebben we de afgelopen jaren veel plekken langs de Waddenkust en op de eilanden optimaal ingericht voor vogels om te kunnen rusten, broeden en foerageren én voor mensen om ervan te genieten, zonder de vogels te verstoren. Fysieke verbeteringen van een gebied zijn belangrijk, maar vaak is het voorkomen van verstoring minstens zo belangrijk voor de vogels.

Wij & Wadvogels

Klaar is het werk nog lang niet. Zowel voor broedvogels als trekvogels is er nog veel te verbeteren. Het Waddenproject van Vogelbescherming en vele andere natuurorganisaties heeft daarom een vervolg gekregen: 'Wij & Wadvogels', met steun van het Waddenfonds. Een belangrijk onderdeel ervan richt zich op rust op de hoogwatervluchtplaatsen zoals die bij Westhoek, waar regelmatig verstoring plaatsvond. In het kader van 'Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen' is er gesproken met de lokale bevolking en is er een bord geplaatst. Dat heeft geleid tot minder verstoring. Een goed voorbeeld van hoe het kan. Maar de rust op andere hoogwatervluchtplaatsen is niet altijd gegarandeerd en de vogels schrikken daar nog vaak op door loslopende honden, vliegers en de aanwezigheid van wandelaars. In veel gevallen is die verstoring onopzettelijk, maar voor vogels maakt dat niet uit.

Op www.beleefdewaddennatuur.nl
vind je de beste plekken en
de leukste activiteiten in
het Waddengebied

Ook de rosse grutto
rust en foerageert in het
Waddengebied.

Niet zo

Liever zo

Genieten waar het kan, rust geven als het moet

Onderzocht wordt waar de vogels nu te ver moeten vliegen tussen hun rustplaats en de plek waar ze eten vinden. Aan de hand daarvan worden gebieden verbeterd, zodat vogels dichterbij hun voedsel kunnen rusten. Bezoekers worden naar plekken geleid waar de vogels te zien zijn zonder deze te verstoren. Dit zal gebeuren door (elektronische) bebording en gastvrouwen/-heren die toezicht

houden en uitleg geven, door aanleg van hutten en kijkschermen op de juiste plek en door grootschalige voorlichting. Desnoods worden de hoogwatervluchtplaatsen afgesloten op momenten dat de vogels kwetsbaar zijn, dus tijdens hoogwater. Kortom: bezoekers de ruimte bieden om te genieten van de vogels waar dat kan en vooral de vogels rust geven waar dat moet.

Links dwergaalscholver, middelste twee volwassen en rechts een jonge aalscholver.

Verschillen belicht

‘MYSTERIEUZE’ VOGELJONGEN

Tekst Jeanet van Zoelen | Fotografie Maya Althuisen, Eva Borst, Jelle de Jong, Hans Peeters

Hoe herken je een jonge roodborst als ie geen rode borst heeft? En waarom zijn jonge spreuwen bruin in plaats van zwart? Lastig hoor, dat ze een andere kleur hebben dan hun ouders. Wie is dan wie? Daarom: vijf vogeljongen die je nooit meer vergeet.

'S erieus, er zit hier een pinguïn aan de overkant van de Oude Gracht. Hoe kan dat?" Een vraag die Vogelbescherming iedere zomer hoort. Als de 'bewijsfoto' arriveert, blijkt steevast dat het een jonge aalscholver is. Jonge aalscholvers hebben een pinguïnpostuur als je de staart niet ziet en anders dan hun ouders een witte buik. Daardoor lijken ze vanuit de verte blijkbaar op een pinguïn. En er zijn meer vogels waarbij het jong een andere kleur heeft dan de ouders. Daar zijn verschillende verklaringen voor. Een kleurverschil tussen jonge vogels en hun ouders heeft grofweg twee redenen. De eerste: veiligheid. De jongen hebben een verenkleed waarmee ze beter gecamoufleerd zijn en dus veiliger voor roofdieren (bijvoorbeeld minder contrast of bruin). De tweede mogelijkheid: worden herkend als jong. Als volwassen vogels zien dat je nog jong bent, gaan ze anders met je om: je mag meer, ze zijn minder agressief en willen ook niet paren. Nog vier voorbeelden van alledaagse vogels en hun anders uitzierende jongen, zodat je ze voortaan direct herkent.

Jonge roodborsten zonder rode borst

Jonge roodborsten zijn helemaal bruin omdat ze dan tenminste niet worden aangevallen door volwassen roodborsten. Roodborsten zien er namelijk lief uit, maar dat zijn ze niet. Ze zijn agressief tegen alles dat oranje-rood is: een bolletje wol, een speelgoedauto, een sok, alles. Niet voor niets, want ze hebben een zomer- én een winterterritorium, dat ze fel verdedigen om genoeg eten te vinden.

Maak een (klein)kind juniorlid van Vogelbescherming

Het eerste jaar voor maar 8 euro!

Vindt u het ook belangrijk dat bij jonge generaties de liefde voor natuur ontvlamt? Maak dan een kind juniorlid van Vogelbescherming.

Vogels Junior is speciaal bedoeld voor kinderen tussen 6 en 13 jaar

Juniorleden ontvangen 5x per jaar een spannend tijdschrift over natuur en vogels.

In Vogels Junior staan de mooiste foto's, posters, gekke weetjes, interviews, handige tips en nog veel meer over dieren en het beschermen van vogels en natuur.

Het is een blad boordevol verwondering en bewondering.

Kinderen opgeven als juniorlid? Ga naar: www.vogelbescherming.nl/juniorlid
Een juniorlidmaatschap kost € 17,50 per jaar voor 5 nummers.
Het eerste jaar kost € 8,-.

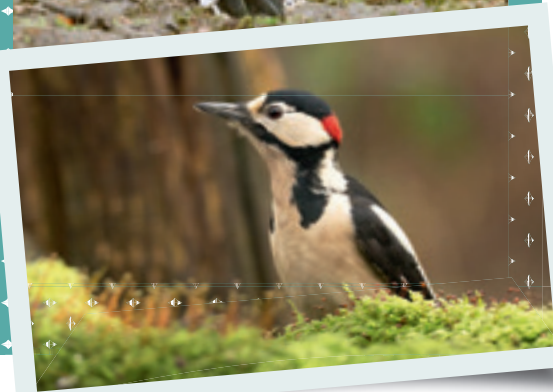

Schreeuwende bruine spreeuwen

Je vraagt je bij jonge spreeuwen wel eens af of die bruine schutkleur er nog toe doet als ze luidruchtig bedelend hun ouders achtervolgen en tot wanhoop drijven. Helemaal bruin zijn ze in elk geval wel en pas na september krijgen ze hun zwart met wit gestippelde winteroutfit. In de zomer zijn ze - om de verwarring compleet te maken - glanzend zwart met een gele snavel. Die twee op de foto hierboven maken het helemaal bont met bedelen: ze zitten op een vol voerbakje en de meelwormen springen bijna in hun bek, maar toch zitten ze om een hapje van hun mama te schreeuwen.

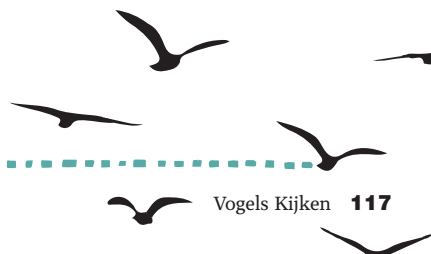
Grote bonte spechten-petjes

'Gemakkelijk te herkennen aan de dieprode anaalstreek' staat er in de ANWB-vogelgids bij de grote bonte specht. Maar dat hebben bonte spechten allemaal, dus daarmee onderscheid je de jonkies niet van de ouders. Het verschil zit 'm in de petjes: vader en moeder hebben een zwart petje en de kinderen een rood petje, boven op het kopje.

Waterhoen verzorgt broers en zussen

Jonge waterhoentjes helpen hun ouders vaak met het verzorgen van kuikens uit een later nest. Ze zijn bruin, in tegenstelling tot de ouders die erg contrastrijk zijn met hun zwarte veren en hun rode snavel.

Tips voor
de mooiste
foto's

Vogels als fotomodel

Vogels zijn mooi, kleurrijk en verrassend. Geen wonder dat steeds meer mensen zich laten verleiden om ze te fotograferen. Dat kan tegenwoordig al met de simpelste fotocamera of telefoon. Met deze tips kan ook jij de mooiste foto's (leren) maken.

Tekst en fotografie **Hans Peeters**

Kokmeeuwen met rechts een kleine mantelmeeuw

We zijn met de boot onderweg naar Texel; het fotoavontuur kan beginnen. In plaats van binnen te zitten met een kop koffie, staan we op het buitendek met een zak brood. Meeuwen weten dat er elke vaartocht wel iemand is die ze voert. Met tientallen komen ze langs vliegen en weten ze de broodkorsten als ware acrobaten uit de lucht te pikken. Ben je met zijn tweeën op reis, laat dan de een de meeuwen voeren, zodat de ander ongestoord kan fotograferen. Of je nu met je smartphone klikt, een compact-camera hebt of met een heuse spiegelreflex-camera werkt, het maakt niet uit.

Schiet voldoende

Je kunt elke kans aangrijpen om vogels op de foto te zetten. In je tuin, als je de polder in trekt of op vakantie. En je bent niet alleen: tegenwoordig zijn er zo'n 400.000 amateur-natuurfotografen. De meesten daarvan fotograferen ook vogels. Wees niet bang dat er een foto mislukt, want in

het huidige digitale tijdperk maakt het niet uit of je nu tien of honderd of duizend foto's maakt. Schiet voldoende en kies later gewoon de mooiste uit. Klinkt simpel. Maar er komt meer bij kijken om een écht goede vogelfoto te maken. Met de volgende tips moet het zeker lukken.

Eerst de vogel, dan de foto

Welke vogel je ook fotografeert of waar je ook bent, de belangrijkste regel is dat het belang van de vogel altijd voorop staat. Benader je object altijd voorzichtig en kom niet te dichtbij zodat hij onnodig opvliegt. Fotografeer niet bij nesten, waardoor vogels verstoord kunnen worden. Nooit? Natuurlijk kun je gerust een foto maken van een pimpelmees bij een nestkast, een ooievaar op een nestpaal of een broedende meerkoet in de stadsgracht. Maar ga niet op zoek naar broedende vogels in een weiland of naar nesten in een struik. Het weghalen van gras rondom het nest van een Kievit of het

Roodborst

Grutto

wegknippen van takken bij een merelnest zijn uit den boze. Heb respect voor de natuur en beschouw jezelf als gast.

Apparatuur

De meeste compactcamera's kunnen aardig dichterbij halen. Om fraaie vogelportretten te maken heb je al gauw een systeemcamera met telezoom nodig of een spiegelreflexcamera met een telelens. Een lens van 300 millimeter volstaat als vogels zich binnen vijf meter afstand bevinden. Bijvoorbeeld in je tuin. Naast je lens is ook de sluitertijd van je camera van belang. Vogels zijn vliegensvlug en dus moet je camera snel genoeg zijn om een scherpe foto te kunnen maken. Bij bijna elke camera kun je de sluitertijd instellen. Hanteer voor vogelfotografie een minimum van 1/250 seconde. Zet je camera op **highspeed** als dat kan, zodat je meerdere beelden per seconde maakt. Dit vergroot je kans van slagen. Wanneer je een telelens gebruikt, is de kans dat je je camera beweegt tijdens de opname erg groot. Gebruik daarom een statief of leg je camera op een stabiele ondergrond, bijvoorbeeld een jas of een rijstzak. Vogels poseren zelden als een echt fotomodel. Het komt dus niet vaak voor dat een vogelfoto

Gaai

van snavelpunt tot en met staart scherp is. Niet erg. Maar in de vogelfotografie geldt als belangrijkste regel: het oog moet scherp zijn!

Je tuin als fotostudio

Sta je aan het begin van je vogelfotografie-carrière, begin dan niet te moeilijk. Maak een voederplaats in je tuin en plaats een decoratieve

Huismus

tak of houtstronk in de buurt. Smeer aan de achterkant wat vogelpindakaas of leg er wat zaden bij. Koolmees, roodborst of vink weten dit zeker te waarderen en zullen ongewild poseren voor de mooiste foto. Zorg voor een rustige achtergrond, zodat de aandacht niet afgeleid wordt door een lelijke muur of schutting.

Ga lekker comfortabel zitten, bijvoorbeeld in de huiskamer met je camera achter een openstaand raam. Fotografeer bij voorkeur niet door de ruit, dit levert meestal niet de scherpste foto's op.

Met zijn allen in bad

Je kunt vogels ook prima lokken met water. Plaats waterschalen in je tuin of als je een vijver hebt, zorg dat die ondiepe kanten heeft, zodat vogels er kunnen drinken en badderen. Als vogels een bad nemen, gaat dat met veel gespetter gepaard. Dit levert vaak de mooiste plaatjes op. Je vogelfoto's worden mooier en interessanter als je op ooghoogte fotografeert. Neem bij badderende vogels een laag stand-

Spreeuw

punt in. Ga door de knieën, of ben je thuis: ga comfortabel op een matrasje liggen.

Rijdende schuilhut

Natuurlijk wil je ook buiten in het veld aan de slag. Ook dan geldt: zorg dat je de vogels niet verstoort. Een weiland vol grazende ganzen of een voedselzoekende grutto zijn mooie uitdagingen. Je merkt al gauw dat vogels erg schuw zijn. Rijd je met je auto door de polder, probeer de vogels dan langzaam te benaderen. Raampje open, lens naar buiten, motor uit en je zult merken dat je veel dichterbij kunt komen. Beweeg voorzichtig en fotograferen maar!

10 GOUDEN TIPS

- 1** Benader vogels altijd rustig.
- 2** Laat vogels naar jou toe komen door ze te lokken met voer of water.
- 3** Zorg dat de batterij van je camera vol is en het geheugenkaartje leeg.
- 4** Draag onopvallende kleding.
- 5** Fotografeer je vanuit de huiskamer, sluit dan het gordijn en steek je lens door een kier.
- 6** Fotografeer je vanuit de auto, zet dan de motor uit.
- 7** Blijf op afstand, zodat je vogels niet wegjaagt.
- 8** Plaats het belang van de vogel altijd voorop.
- 9** Kijk op www.vogelbescherming.nl en zoek naar 'fotohut van de maand'. Op diverse plaatsen kun je speciale vogelfotohutten huren.
- 10** Ben je tevreden over je resultaat, plaats dan je mooiste foto op www.vogelbescherming.nl/vogelfotogalerij

De mooiste plekken in ons land om vogels te kijken.
Natuurjournaliste en schrijfster Monica Wesseling van onder
meer *Een tuin vol vogels*, *Waarom heeft een vogel geen tanden*
en *Het mooiste Nederland*, deelt haar favorieten met je.

Tekst Monica Wesseling | Fotografie Yves Adams - Vilda, Jelle de Jong, Hans Peeters

WADDEN- RIJK

Goudplevieren
zie je vooral tijdens
de vogeltrek.

Tip: download de gratis
Wadvogels-app om de vogels
makkelijk te herkennen.

Miljoenen vogels maken jaarlijks gebruik van het Waddengebied. Ze broeden, foerageren en rusten er. Maar ze zijn niet alleen. Ook recreanten, windmolens, (schelpdier)visserij en scheepvaart eisen een plek. En dat gaat vaak moeilijk samen. Daarom voert Vogelbescherming Nederland actie. Actie voor voldoende rustige, veilige vogelgebieden en - vaak samen met natuurbeheerders - voor de aanleg van nieuwe natuurgebieden binnen- en buitendijks. Zoals op Texel, waar Natuurmonumenten langs de Waddenkust een reeks binnendijkse vogel-eldorado's heeft aangelegd met graslanden en plassen waarin schelpeneilandjes liggen. Op die schelpeneilanden broeden duizenden vogels die van kale grond houden zoals scholeksters, kluten, visdiefjes en andere sterns. De vogels vinden op de drukke stranden namelijk geen rustige plek meer.

Een fietstocht langs deze vogelboulevard is een groot feest. Wil je er in alle rust uitgebreid één

bekijken dan is Utopia in het noorden een prima keus. Jaarrond volop vogels. In de herfst zijn er vooral de vogels die in het (hoge) Noorden broeden en in het (diepe) Zuiden overwinteren, zoals kanoeten, kemphanen, goudplevieren, rosse grutto's en bonte strandlopers. Tijdens de lange, uitputtende tocht moeten ze geregeld bijeten. Dat doen ze vooral op de buitendijkse droogvallende zandplaten. Bij hoogwater rusten ze in Utopia. Verder in het jaar is onder meer het heerlijke geluid van rotganzen te horen, ganzen die op de arctische toendra's broeden en bij ons overwinteren. *Rot rot rot*. Daarnaast ook andere ganzen zoals de kolgans; en natuurlijk scholeksters, die jaarrond present zijn. Maar het echte grote vogelfestijn wordt in de lente gevierd als (tien)duizenden vogels zoals kluten, visdiefjes, kokmeeuwen, scholeksters en grote sterns hun nestkuiltjes draaien op de eilandjes langs de vogelboulevard. Ouders pendelen voortdurend heen en weer tussen zee en eiland, met visjes in hun snavels voor de jongen. Op de naastgelegen Schorren broeden 150 paar lepelaars (600 paar totaal op Texel) en ook die zijn geregeld te zien. Veldleeuweriken jubelen in de lucht; licht en wolkenpartijen zijn oogverblindend. 🌊

Meer info: www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/utopia

In de herfst is de rosse grutto te zien, die op krachten komt op de droogvallende zandplaten.

Baltse
kemphaan

Wat

*Vogels herkennen
was nog nooit zo makkelijk*

scharrelt daar?

Een lief bruin vogeltje scharrelt schuw onder je tuintafel. Wat zou het zijn? En wat zoekt hij/zij? Kun je hem/haar voeren? Leuk, die bruine vogeltjes. Maar uit elkaar houden, daar is geen beginnen aan. Althans, dat denk je nu, want het is eigenlijk heel makkelijk! En ook nog superleuk, want je tuin is opeens bizar boeiend als je je tuinvogels herkent en iets over ze weet.

In dit bewaarnummer **Vogels Kijken** leer je alvast de kleine bruine vogeltjes herkennen die bijna overal voorkomen. Voor wie besmet raakt met het 'vogelaarsvirus' en meer vogels wil leren herkennen, heeft Vogelbescherming drie gratis hulpmiddelen gemaakt: een app, een cursus en een digitale vogelgids.

Kleine bruine vogeltjes

De 'kleine bruine vogeltjes' lijken lastig uit elkaar te houden, maar met wat praktische tips kan iedereen ze herkennen. Kleuren, verenpatronen en gedrag: als je goed kijkt zijn ze eigenlijk heel verschillend!

Opvallend grijze keel

Heggenmus

Wat de heggenmus anders maakt dan de andere bruine vogels, is dat hij een opvallend grijze keel heeft. Daarbij eet hij insecten en heeft hij dus een dun priegelsnaveltje om ze uit kiertjes te kunnen peuteren. Let altijd op het gedrag als je een vogel ziet. Is hij onopvallend en alleen aan het rond-scharrelen aan de randen van je tuin? Dan is de kans groot dat het een heggenmus is. Die zal niet snel op een voedertafel of voedersilo zitten en je zult er zelden meer dan een of twee tegelijk zien.

Vaak alleen

Leven vaak in groepjes

Witte ring op wang

met zwarte stip

Ringmus

Mannetje en vrouwtje ringmus hebben hetzelfde verenpak. Ze hebben een wit ringetje op hun wang met een zwarte stip in het midden (dat maakt hun naam makkelijk om te onthouden) en een chocoladebruin petje. Ringmussen leven vaak in groepjes.

Huismus man

Altijd in groepen

Zwarte vlek

onder snavel

Lichte kop

Huismus vrouw

Niks opvallends

Geen vogel zo gezellig als de huismus (het tegenovergestelde van de heggenmus dus). Huismussen blijven hun hele leven bij hun partner, wonen altijd met een heleboel andere stellen bij elkaar en zijn het hele jaar op dezelfde plek! Zit er zo'n grote, oorverdovend gezellige groep in de tuin? Dan heb je ze. Ze wonen er misschien al wel langer dan jij.

Huismussen hebben een forse, dikke snavel: een echte pittenkraker, want ze eten vooral zaden en pitten. Mannetje huismus heeft een zwarte vlek onder zijn snavel. Vrouwje huismus niet. Zij ziet er wat 'rommelig' uit, met maar weinig opvallends. Daar herken je haar dan weer aan: gewoon bruinig met niks gek.

Vrouwtje vink

Witte vleugelstreep

Vrouwtje vink is natuurlijk geen mus, maar ze lijkt wat op vrouwtje huismus, dus we stoppen haar hier even tussen de mussen. Ze is ook bruin, maar goed te herkennen aan iets heel opvallends: een witte streep op haar vleugel. Bovendien beweegt ze ook anders. Vrouwtje vink loopt namelijk met stappen over de grond, terwijl huismussen met twee pootjes tegelijk hippen.

Loopt in plaats van hipt

Dat smaakt naar meer

Leuk, vogels herkennen? Zin om verder te gaan met de meesjes, vinkjes en al die andere prachtig gekleurde fladderaars? Maak dan gebruik van de drie gratis hulpmiddelen die Vogelbescherming voor jou heeft gemaakt. De reden dat alles helemaal voor niks is, is dat we graag willen dat meer mensen vogels en natuur bewust zien en leren kennen. Als mensen je nu eenmaal deel van een groter geheel. En wat je kent en liefhebt, dat wil je beschermen.

1. De gratis Cursus Tuinvogels met Nico de Haan en Camilla Dreef. In deze vogelcursus voor beginners leer je in tien vogellessen veel tuinvogels en hun geluiden herkennen. Met handige tips, filmpjes, ezelsbruggetjes en leuke weetjes: www.vogelbescherming.nl/cursustuinvogels

2. De gratis app Tuinvogels. Heb je een onbekende vogel gezien? Vul dan in hoe groot hij ongeveer was en welke kleuren opvallend waren. De app geeft een lijst, en de meest waarschijnlijke vogel staat bovenaan. Meer informatie en downloaden: www.vogelbescherming.nl/tuinvogelapp

3. De gratis Digitale Vogelgids van Vogelbescherming. Alle vogels die je mogelijkwerwijs in Nederland kunt zien, staan erin. Met afbeeldingen, geluiden, filmpjes, achtergronden en informatie over op welke soort de vogel lijkt en wat je zelf kunt doen om ze te beschermen. www.vogelbescherming.nl/vogelgids

